

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

MSc law &
economics

DEPARTMENT of ECONOMICS,
UNIVERSITY of MACEDONIA
and SCHOOL of LAW,
ARISTOTLE UNIVERSITY of THESSALONIKI

Τμήμα Επιστημών Οικονομικών

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

*«Φαινόμενο υπερχρέωσης οφειλετών στο ελληνικό
τραπεζικό σύστημα.*

*Αίτια , συνέπειες και τρόποι αντιμετώπισης . Νομική και Οικονομική
ανάλυση.»*

ΤΗΣ ΝΙΝΙΚΑ ΦΑΝΗΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

(Α.Μ. MLE21005)

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης Δίκαιο και Οικονομικά

Αύγουστος 2022

Πίνακας Περιεχομένων:

Κεφάλαιο 1^ο : Συμβατική σχέση τραπεζών – οφειλετών	5
1.Α. Σύμβαση Δανείου – υποχρεώσεις μερών.....	5
1. Β. Είδη δανείων	7
1.Γ. Τόκος , επιτόκιο στην σύμβαση δανείου.....	7
1.Δ. Ειδικότερες ρυθμίσεις σε ότι αφορά την στεγαστική πίστη.....	9
Κεφάλαιο 2^ο : Φαινόμενο υπερχρέωσης.....	11
2.Α. Ιστορική Αναδρομή , εξελίξεις στο χώρο παροχής πιστώσεων	11
2.Β. Αίτια και συνέπειες του φαινομένου της υπερχρέωσης	13
2. Γ. Ανάλυση όρου « Μη εξυπηρετούμενα δάνεια »	15
Κεφάλαιο 3 : Τρόποι πρόληψης μη εξυπηρετούμενων δανείων από τις τράπεζες	17
3.Α. Διαδικασία Διευθέτηση των ΜΕΔ από τις Τράπεζες	17
3. Γ. Αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας.	20
3.Δ. Αξιολόγηση πιστωτικού κίνδυνου	23
3.Ε. Αποσαφήνιση επιμέρους όρων	24
Κεφάλαιο 4^ο : Νομοθετικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων της υπερχρέωσης.....	26
4.Α. Εξελίξεις της νομοθεσίας για τα νομικά πρόσωπα.....	27
4.Β. Προβλέψεις για τα φυσικά πρόσωπα :	30
4.Γ. Ειδικότερη αναφορά στον νόμο 3869/2010 μετά την τροποποίηση του 4346/2015.	34
Κεφάλαιο 5^ο Ειδικότερη αναφορά στην νομοθεσία περί μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις.	41
5.Α. Χαρακτηριστικά μεταβίβασης ως δικαιοπραξία . Νομική οριοθέτηση.....	41
5.Β. Νόμος 4354/2015 Περί μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις....	42
5.Γ. Προϋποθέσεις υπαγωγής στο ανωτέρω νομοθετικό πλαίσιο.	45
5.Δ. Συμπεράσματα.....	48

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ	52
Βιβλιογραφία	53

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πριν προχωρήσουμε στο κυρίως σώμα της παρούσας εργασίας , είναι αναγκαίο να προβούμε σε ορισμένες εισαγωγικές παρατηρήσεις. Με την παρούσα επιχειρείται η διερεύνηση του φαινομένου της υπερχρέωσης των οφειλετών στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Γίνεται μια προσπάθεια συγκεκριμενοποίησης των συνθήκων μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε και τα αποτελέσματα τα οποία είχε για την οικονομική ανεκτικότητα των νοικοκυριών. Περαιτέρω , διερευνούμε τις λύσεις τις οποίες εφάρμοσαν από την μια τα πιστωτικά για την προστασία των ισολογισμών τους και δε η νομοθετική εξουσία με στόχο μεν την προστασία των οφειλετών αλλά και την ανάκαμψη της εθνικής οικονομίας.

Κεφάλαιο 1^ο : Συμβατική σχέση τραπεζών – οφειλετών .

1.Α. Σύμβαση Δανείου – υποχρεώσεις μερών.

Τα πιστωτικά ιδρύματα ασκούν επιμέρους δραστηριότητες όπως ορίζεται και ισχύει σύμφωνα με τον νόμο 4261/2014 όπως αυτός έχει τροποποιηθεί από τους νόμους 4949/2022 και 4920/2022. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται και δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων της χορήγησης δανείων και εν γένει πιστώσεων κάτι το οποίο άλλωστε αποτελεί τον κύριο άξονα της παρούσας εργασίας . Για την πραγμάτωση της ανωτέρω δραστηριότητας το πιστωτικό ίδρυμα συμβάλλεται με τους αντισυμβαλλομένους του με πιστωτικές συμβάσεις . Αυτές είναι οι εξής : α) δανειακή σύμβαση β) άνοιγμα πίστωσης γ) τραπεζικός αλληλόχρεος λογαριασμός αλλά και η εξόφληση μεταχρονολογημένων επιταγών και συναλλαγματικών. Ιδίως με την σύμβαση χορήγησης τραπεζικού δανείου χορηγείται χρηματικό ποσό στον δανειολήπτη με ορισμένο τόκο.¹

Δηλαδή , με βάση την ανωτέρω σύμβαση ο μεν δανειοδότης χορηγεί στον δανειολήπτη , μεταβιβάζοντάς τα κατά κυριότητα , χρήματα και ο δεύτερος αναλαμβάνει την υποχρέωση κατά το χρονικό σημείο λήξης της μεταξύ τους σύμβασης να αποδώσει στον πρώτο τα χρήματα τα οποία του δόθηκαν στο ύψος στο οποίο του χορηγήθηκαν (ΑΚ 806) . Κατά την κρατούσα άποψη στην νομική επιστήμη , στο δίκαιο των συμβάσεων , η δανειακή σύμβαση είναι “in rem” καταρτιζόμενη , δηλαδή απαιτείται για την σύναψη της η μεταβίβαση κατά κυριότητα – παράδοση των χρημάτων από τον δανειοδότη στον δανειολήπτη. Και στο σημείο αυτό ο δανειοδότης έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του προς τον δανειολήπτη και απομένει μόνο μια , να μην ζητήσει δηλαδή την απόδοση του δανείσματος πριν την συμφωνημένη λήξη της σύμβασης.²

Το δάνειο συμφωνείται σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 Ν.2842/ 2000 είτε σε ευρώ είτε σε συνάλλαγμα , χρυσό ή χρυσά νομίσματα καθώς και χωρεί η συμφωνία περί ρητρών αξίας σε συνάλλαγμα , σε χρυσό ή χρυσά νομίσματα , καθώς και ρητρών τιμαριθμού.

---

¹ Πλιάκος Αστέριος , Εισαγωγή στο Οικονομικό Δίκαιο - 2η Έκδοση Νομική Βιβλιοθήκη , 2021 σελ. 1481-1482.

² Γεωργιάδης Α. Σ., Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου Π.Ν. Σάκκουλας , 2014 Αθήνα , σελ. 302 επ.

Όταν ιδίως επρόκειτο για δάνειο το οποίο θα αποπληρωθεί στην Ελλάδα εφαρμόζονται κατεξοχήν οι διατάξεις 291-292 ΑΚ .

Σύμφωνα με το άρθρο 292 ΑΚ ο δανειολήπτης δύναται να πληρώσει σε νόμισμα της χώρας του επί τη βάση της τρέχουσας αξίας του ξένου νομίσματος στον τόπο και χρόνο της πληρωμής.

Τέλος , να σημειώσουμε ότι εξίσου και στο δάνειο ως σύμβαση , καταρτιζόμενη ανάμεσα στο τραπεζικό ίδρυμα και στον πελάτη , είναι απαραίτητο για την ομαλή εξέλιξη της να τηρούνται οι γενικές αρχές που διαπνέουν το δίκαιο των συμβάσεων. Συγκεκριμένα , μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και δανειολήπτη ιδρύεται μια σχέση εμπιστοσύνης επί τη βάση της οποίας καθένα από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην προβεί σε οποιαδήποτε βλαπτική για τα συμφέροντα του άλλου μέρους συμπεριφορά αλλά και να αποφύγει αυτή.

Η τράπεζα είναι εκείνη η οποία εγγυάται , λόγω και της υπερέχουσας θέσης στην οποία βρίσκεται , την εμπιστοσύνη και ότι θα προασπίσει με τα οικονομικά συμφέροντα του οφειλέτη. Νομικό έρεισμα της ανωτέρω σχέσης αποτελεί η αρχή της καλής πίστης η οποία διαπνέει ευρύτερα το δίκαιο και προβλέπεται στα άρθρα 197 ΑΚ , 198 ΑΚ , 288 ΑΚ . Επί τη βάση της καλής πίστης οφείλουν να δρουν τα συμβαλλόμενα μέρη και στα τρία στάδια της σύμβασης (προσυμβατικό , συμβατικό – κύριο μέρος και μετασυμβατικό στάδιο) . Ιδίως κατά το προσυμβατικό στάδιο – διαπραγματεύσεις , όταν πελάτης προσέρχεται στο κατάστημα της τράπεζας απευθύνοντας πρόταση σύναψη σύμβασης προς αυτή , οφείλει η τελευταία να τον δια φωτίσει επαρκώς , λεπτομερώς , με ειλικρίνεια για την σύμβαση την οποία επιθυμεί να συνάψει αλλά και για την προστασία του απόλυτου εννόμου αγαθού της περιουσίας του – μέρος της οποίας δύναται να τεθεί προς εξασφάλιση της σύμβασης. (ΑΚ 197)

Στην συνέχεια κατά το συμβατικό στάδιο η τράπεζα έχει την γενικής φύσεως υποχρέωση της εκτίμησης και μη καταστρατήγησης των συμφερόντων του πελάτη , την πληροφόρησή του , την προειδοποίηση του σε περίπτωση κινδύνου αλλά και την υποχρέωση τήρησης του τραπεζικού απορρήτου ως ειδικότερη υποχρέωση την οποία συνεχίζει να φέρει η τράπεζα και στο μετασυμβατικό επίπεδο (288 ΑΚ) .³

---

³ Ψυχομάνης Σπυρίδων , Εγχειρίδιο Τραπεζικού Δικαίου Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη , Β' Έκδοση , σελ. 115-116.

1. Β. Είδη δανείων.

Οι βασικές κατηγορίες δανείων είναι είτε παραδοτικά ή συναινετικά είτε άτοκα ή έντοκα. Βέβαια , υπάρχει και περαιτέρω διάκριση με βάση την πρακτική των τραπεζών στην σύναψη δανειακών συμβάσεων και διακρίνονται ανάλογα με τρόπο που έχει συμφωνηθεί να επιστραφούν είτε σε δάνεια τακτικής λήξης (το δανεισμένο ποσό επιστρέφεται ολόκληρο στο πιστωτικό ίδρυμα με την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος όπως αυτό έχει οριστεί στη σύμβαση) είτε σε χρεωλυτικά δάνεια όπου το ποσό που υποχρεούται να επιστρέψει ο δανειολήπτης το αποδίδει σε δόσεις με ή χωρίς τόκο του προς επιστροφή κεφαλαίου και τέλος σε τοκοχρεωλυτικά δάνεια όπου το κεφάλαιο και οι αναλογούμενοι τόκοι υπολογίζονται ως ενιαίο ποσό και το ποσό αυτό διαιρείται σε ισόποσες δόσεις τις οποίες υποχρεούται να καταβάλλει ο δανειολήπτης . Τέλος ανάλογα με βάση την ιδιότητα του δανειολήπτη αν πρόκειται για ιδιώτη ή επιχείρηση. Τότε τα δάνεια διακρίνονται αν πρόκειται για συναλλασσόμενη επιχείρηση για παράδειγμα σε δάνεια κίνησης ή επενδυτικά δάνεια και όταν πρόκειται για ιδιώτη συναλλασσόμενο σε στεγαστικά , καταναλωτικά κ.λπ. ⁴

Από την οικονομική πλευρά του ζητήματος οι διακρίσεις των δανείων γίνονται με βάση τον τρόπο πληρωμής του σε χρεωλυτικά (το κεφάλαιο καταβάλλεται σε ισόποσες δόσεις και ο τόκος στην λήξη της κάθε περιόδου εκτοκισμού) και σε τοκοχρεωλυτικά (εξόφληση σε τακτές δόσεις ισόποσες εκ των οποίων η καθεμιά εμπεριέχει κεφάλαιο και τόκους και προσδιορίζεται από σειρά πληρωμών – ράντα) , με βάση τη σύμβαση διακρίνονται σε συμβάσεις αλληλόχρεου λογαριασμού ως μια από τις δημοφιλείς μορφή χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις και σε παροχή δανείων μέσω δανειακής σύμβασης και τέλος με βάση το επιτόκιο σε δάνεια σταθερού επιτοκίου και σε δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου (δηλαδή είτε συμφωνείται σταθερό επιτόκιο για όλη την διάρκεια του δανείου είτε σε περίπτωση κυμαινόμενου αυτό υπολογίζεται από τον εκάστοτε πίνακα επιτοκίων της κάθε τράπεζας είτε με βάση δείκτη αναφοράς όπως Euribor ή Eurorate) . ⁵

1.Γ. Τόκος , επιτόκιο στην σύμβαση δανείου.

Ειδικότερα , ο πελάτης όπως γίνεται σαφές αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει το κεφάλαιο το οποίο έλαβε εντόκως με βάση την δανειακή σύμβαση την οποία έχει συνάψει με το πιστωτικό ίδρυμα. Ο τόκος δηλαδή αποτελεί το αντάλλαγμα το

---

⁴ Γεωργιάδης Απόστολος Σ. Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου Αθήνα 2014 , Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας σελ. 307 – 311.

⁵ Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου , Εκδόσεις Κλειδαριθμός 2009

οποίο θα λάβει το πιστωτικό ίδρυμα για το ποσό το παρέχει στον αντισυμβαλλόμενο του ο οποίος έχει την δυνατότητα να αξιοποιήσει το ποσό με τον τρόπο που επιθυμεί έχοντας πια αυξημένη αγοραστική δύναμη. Τα μέρη μπορούν ελεύθερα να συμφωνήσουν το επιτόκιο (δηλαδή το ποσοστό επί του τόκου) . Όμως σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τα ανωτέρα καθοριζόμενα όρια του δικαιοπρακτικού τόκου όπως αυτό προβλέπεται στο νόμο σύμφωνα με την διάταξη ΑΚ 293 παρ. 1 εδ. α. Αν δηλαδή υπάρχει συμφωνία πέραν των ορίων αυτών τότε η σύμβαση ως προς το μέρος της αυτό είναι άκυρη λόγω αντίθεση στο νόμο ΑΚ 174 , ΑΚ 294.

Να σημειωθεί όμως ότι τα πιστωτικά ιδρύματα για το κάθε είδος δανείου έχουν προκαθορισμένο συνήθως επιτόκιο και οι δυνατότητες διαπραγμάτευσης του πελάτη – συναλλασσόμενου είναι είτε ανύπαρκτες είτε πολύ περιορισμένες. Μόνο στη περίπτωση των δανείων κυμαινόμενου επιτοκίου μπορεί να έχει αποδοθεί κάποια περιθώρια διαμόρφωσης του στην τράπεζα με βάση τις εκάστοτε συνθήκες της χρηματαγοράς οπότε και ισχύουν τα όρια για την διαμόρφωση του επιτοκίου όπως το ορίσαμε στην προηγούμενη παράγραφο. Τέλος να αξίζει να επισημανθεί ότι ρήτρες αναπροσαρμογής των επιτοκίων για να είναι νόμιμες και επιτρεπτές είναι απαραίτητο να αναφέρονται σε διαφανή κριτήρια (αρχή της διαφάνειας) ώστε ο λήπτης του δανείου να είναι σε θέση να υπολογίζει εκ των προτέρων το ποσοστό της αύξησης. Για παράδειγμά τέτοιου είδους κριτήρια θεωρούνται εκείνα που βασίζονται σε επιτόκια βάσης ή στο ποσοστό πληθωρισμού , όχι όμως στην οικονομική κρίση εν γένει της χώρας.⁶

Ειδικότερη αναφορά στα δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου.

Αξίζει να αναφερθεί ότι στις πιστωτικές συμβάσεις χορήγησης δανείων αναφορικά με το χώρο ιδίως της ενυπόθηκης στεγαστικής πίστης υφίσταται η συνθήκη του κυμαινόμενου επιτοκίου όπως ειδικώς ρυθμίζεται στο άρθρο 23 στοιχ. α του Ν.4438/2016 . Επιβάλλονται στους πιστωτικούς φορείς υποχρεώσεις εποπτικού χαρακτήρα στον καθορισμό μεν του κυμαινόμενου επιτοκίου μεν και δε σε ότι αφορά την ενημέρωση του οφειλέτη για τις διακυμάνσεις αυτού. Η ενημέρωση συνίσταται στην γνώση του γενικού επιτοκίου αναφοράς ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες της χρηματαγοράς αλλά και με την περίοδο ισχύος του καθώς και τους παράγοντες εκείνους η μεταβολή των οποίων δύναται να το επηρεάσουν. Στην συναπτόμενη σύμβαση το ανώτατο όριο του συμβατικού επιτοκίου είναι απαραίτητο να προσδιορίζεται ως πολλαπλάσιο της

---

⁶ Ρόκας Κ. Νικόλαος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου , Δημόσιο και Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο , Νομική Βιβλιοθήκη , 2012, σελ. 230-231.

μεταβολής του δείκτη αναφοράς του επιτοκίου είτε ως άθροισμα της μεταβολής του δείκτη του επιτοκίου αναφοράς με κάποιο πλέον περιθώριο σαφώς καθορισμένου.⁷

Επί τη βάση των ανωτέρω αναφερθέντων είναι αναγκαίο να αναφερθεί ότι σύμφωνα και με την νομολογία ο τρόπος υπολογισμού του επιτοκίου της δανειακής σύμβασης απαιτείται να είναι σαφώς οριοθετημένος και περιγεγραμμένος στην σύμβαση ώστε ο καταναλωτής ώστε να του γίνεται σαφής η υποχρέωση την οποία αναλαμβάνει σε ότι αφορά το ύψος του επιτοκίου το οποίο θα υποχρεούται να καταβάλλει άλλως ο συγκεκριμένος όρος ως ΓΟΣ (Γενικός Όρος Συναλλαγών) πάσχει από ακυρότητα. Συγκεκριμένα το Δίκαιο των ΓΟΣ για την προστασία του καταναλωτή διέπεται από την αρχή της διαφάνειας – θεμελιώδη αρχή του δικαίου προστασίας του καταναλωτή ευρύτερα όπως αυτή έχει θεσπιστεί στο άρθρο 2 παρ.1 -3 και άρθρο 5 του Ν.2251/1994 αλλά και στο άρθρο 2 παρ.6 και 7 επίσης. Η εν λόγω γενική αρχή για την προστασία του καταναλωτή αναφορικά με τους ΓΟΣ προστάζει αυτοί να είναι διατυπωμένοι με σαφήνεια και με τέτοιο τρόπο ώστε να γίνονται κατανοητοί από τον αντισυμβαλλόμενο της τράπεζας – καταναλωτή. Με αποτέλεσμα , λοιπόν , ασαφείς ή δυσνόητες ρήτρες να απαγορεύονται να αποτελέσουν περιεχόμενο της συναπτόμενης σύμβασης οι οποίες στοχεύουν αποκλειστικά και μόνο στην ενίσχυση του δυνατού μέρους της συναλλαγής εν προκειμένω της τράπεζας έναντι του αδυνάμου , αυτού του οφειλέτη. Ιδίως , οτιδήποτε επρόκειτο να επιβαρύνει οικονομικώς τον αντισυμβαλλόμενο – υποψήφιο οφειλέτη είναι αναγκαίο να είναι σε σημείο της σύμβασης τέτοιο το οποίο να είναι απολύτως κατανοητό και ευκρινές. Επίσης αδιαφανείς ρήτρες οι οποίες οδηγούν τον οφειλέτη να αγνοεί δικαιώματα τα οποία θα μπορούσε να ασκήσει ή να υποκύψει σε δήθεν δικαιώματα τα οποία μπορούσε με βάση την σύμβαση να ασκήσει ο δανειστής και εν τέλει διαταράσσουν την συμβατική ισορροπία κατ'άρθρο 2 παρ.6 του Ν.2251/1994.⁸

1.Δ. Ειδικότερες ρυθμίσεις σε ότι αφορά την στεγαστική πίστη.

Σε ότι αφορά την δανειοδότηση για την αγορά ακινήτων – στεγαστικά δάνεια εκδόθηκε το 2014 η Οδηγία 2014/17/ΕΕ . Η οδηγία αυτή πέρα από τον στόχο της εναρμόνισης της εσωτερικής αγοράς των κρατών μελών της ένωσης στο χώρο των δανείων τα οποία προορίζονται για κατοικία , έχει και άλλους δύο στόχους : α) την εξασφάλιση υψηλής προστασίας για τον καταναλωτή – δανειολήπτη μεν και δε β) η διασφάλιση της

---

⁷ Τζάκας Δ. , Ο ενυπόθηκος δανεισμός σε ημεδαπό νόμισμα μετά τον Ν. 4438/2016. , Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο τεύχος 2-3/ 2017 , σελ. 229-246.

⁸ ΜΕΦΑΘ 4593/2019 δημοσιευμένη στο ΔΕΕ 8-9/2020 , σελ. 1026-1031.

χρηματοπιστωτικής σταθερότητας του συστήματος. Οι εν λόγω συμβάσεις απαιτούν ιδιαίτερη μεταχείριση , διαφορετική από αυτή της καταναλωτικής πίστης διότι παρουσιάζουν χαρακτηριστικά όπως η μακρά διάρκεια αλλά και τα υψηλά ποσά χορηγήσεων τα οποία λαμβάνονται από τους δανειολήπτες.⁹ Πρόκειται για μια Οδηγία ελάχιστης εναρμόνισης , δηλαδή ο εκάστοτε εθνικός νομοθέτης έχει την ευχέρεια και να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αλλά και να θεσπίσει ακόμη και αυστηρότερους κανόνες σε σχέση με αυτούς που επιτάσσει η Οδηγία. Στην Ελληνική έννομη τάξη εισήχθη με τον Νόμο 4438/2016 .

Υπό την εισαγωγική αυτή αποσαφήνιση των όρων της Οδηγίας είναι σκόπιμο να προχωρήσουμε στην ανάλυση του αντικειμενικού και υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής αυτής.¹⁰

- Αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 3 παρ.1 στοιχ.α:

Στο πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω Οδηγίας εντάσσονται :

α) συμβάσεις πίστωσης οι οποίες είναι εξασφαλισμένες είτε με δικαίωμα υποθήκης υπέρ του πιστωτή είτε εγγύηση είτε οποιαδήποτε άλλη εξασφάλιση η οποία αφορά ακίνητο το οποίο προορίζεται για κατοικία. Στην ελληνική νομοθεσία στον νόμο 4438/2016 στο άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. α το εμπράγματο δικαίωμα το οποίο τίθεται για την διασφάλιση του πιστωτή είναι αυτό της υποθήκης αλλά και της προσημείωσης υποθήκης όπως αυτή προβλέπεται στον ΑΚ επί του ακινήτου το οποίο προορίζεται για κατοικία ,

β) συμβάσεις πίστωσης του στοιχ.β παρ.1 του άρθρου 2 του ν.4438/2016 οι οποίες έχουν στόχο την απόκτηση ή διατήρηση δικαιώματος κυριότητας επί εδαφικής ιδιοκτησίας ή επί κτιριακής εγκατάστασης το οποίο είτε είναι ολοκληρωμένο είτε είναι υπό κατασκευή. Στην περίπτωση αυτών των συμβάσεων δεν τίθενται περαιτέρω προϋποθέσεις εξασφάλισης διά εμπράγματος δικαιώματος ή να προορίζεται η αποκτώμενη ιδιοκτησία για κατοικία.

Πριν προχωρήσουμε όμως αναγκαίο είναι να ορίσουμε τον όρο πιστωτική σύμβαση με βάση την διάταξη του άρθρου 3 περ. 3 του νόμου. Ορίζεται η σύμβαση εκείνη επί τη βάση της οποίας δύναται να χορηγηθεί πίστωση , με τα χαρακτηριστικά τα οποία

---

⁹ Παπαγεωργίου Α. Η ελάχιστη εναρμόνιση Οδηγία 2014/14/ΕΕ σχετικά με τις συμβάσεις πίστωσης για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία , Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο , τεύχος Μάρτιος 2015 , σελ. 331-340.

¹⁰ Τζάκας Δ. Ο ενυπόθηκος δανεισμός σε ημεδαπό νόμισμα μετά τον Ν. 4438/2016. , Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο τεύχος 2-3/ 2017 , σελ. 229-246.

περιγράψαμε ανωτέρω , η οποία λαμβάνει την μορφή είτε προθεσμιακής καταβολής είτε δανείου είτε οποιαδήποτε αντίστοιχη μορφή χρηματοδοτικής χορήγησης.

Στο ελληνικό δίκαιο υφίσταται περαιτέρω η διάκριση μεταξύ άμεσης και έμμεσης πίστωσης ανάλογα με τον αν ενισχύεται άμεσα η αγοραστική δύναμη του οφειλέτη ή όχι.

11

- Υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής : ¹²

Για τον προσδιορισμό το υποκειμένου εκείνο στο οποίο δύναται να εφαρμοστούν οι ανωτέρω διατάξεις χρησιμοποιείται το γενικότερο κριτήριο του καταναλωτή. Ορίζεται ως καταναλωτής εκείνο το πρόσωπο το οποίο ενεργώντας τις συναλλαγές τις οποίες ορίζονται με τις ανωτέρω διατάξεις συναλλάσσεται συνάπτοντας συμβάσεις ενεργώντας εκτός του πεδίου εμπορικής , επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας. Το ελληνικό έννομο πλαίσιο ακολούθησε την στενή αυτή ερμηνεία περί του όρου του καταναλωτή της Οδηγίας και δεν προσέτρεξε σε αυτή του άρθρου 1 παρ.4 περ.β του νόμου 2251/1994.

Σε ότι αφορά τον αντισυμβαλλόμενο πιστωτικό φορέα το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας είναι ευρύτατο ακόμη και σε σχέση με αυτό του νόμου 4261/2014 αλλά και του κανονισμού 575/2013 ΕΕ . Επομένως πιστωτικός φορέας , αντισυμβαλλόμενος του οφειλέτη , μπορεί να είναι όχι μόνο νομικό αλλά και φυσικό πρόσωπο το οποίο χορηγεί πίστωση στον εκάστοτε οφειλέτη και αυτή του η δραστηριότητα εντάσσεται στο πεδίο της εμπορικής , επαγγελματικής ή επιχειρηματικής του δραστηριότητας. Επιπλέον ενσωματώνοντας την Οδηγία ο Έλληνας νομοθέτης με τον νόμο 4438/2016 υπήγαγε στο ρυθμιστικό πλαίσιο και τις Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις του νόμου 4354/2015.

Κεφάλαιο 2^ο : Φαινόμενο υπερχρέωσης

2.Α. Ιστορική Αναδρομή , εξελίξεις στο χώρο παροχής πιστώσεων .

Ήδη από τέλη της δεκαετίας 1990 , αρχές 2000 παρατηρείται ραγδαία αύξηση των χορηγήσεων στην χώρα τόσο όσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα αλλά και τις επιχειρήσεις.

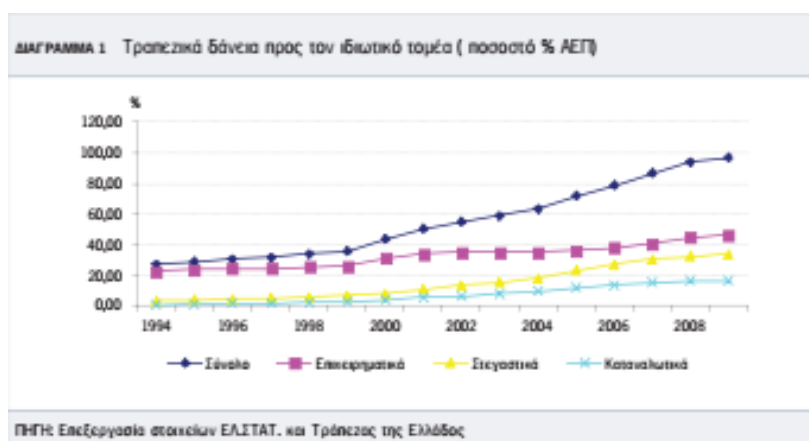
¹¹ Τζάκας Δ. Ο ενυπόθηκος δανεισμός σε ημεδαπό νόμισμα μετά τον Ν. 4438/2016. , Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο τεύχος 2-3/ 2017 , σελ. 229-246.

¹² Γιοβανόπουλος Ρ. « Ζητήματα από την Οδηγία 2014/17/ΕΕ – ιδίως όσον αφορά στα στεγαστικά δάνεια σε ελβετικό φράγκο» από το Το οικονομικό Δίκαιο στην εποχή της κρίσης Νομική Βιβλιοθήκη Αθήνα 2016, σελ. 63-76

Οι χορηγήσεις κατά κανόνα είχαν την φύση πιστωτικών καρτών αλλά και δανείων κυρίως καταναλωτικών και στεγαστικών σε ότι αφορά τα φυσικά πρόσωπα και δάνεια ως κεφάλαιο κίνησης για τις επιχειρήσεις. Όπως θα αναλύσουμε και παρακάτω τα όρια μέσα στα οποία πραγματοποιούνταν ο δανεισμός είχαν διευρυνθεί αρκετά με αποτέλεσμα να ελλοχεύει έντονα ο κίνδυνος μιας επισφαλούς εξέλιξης της σχέσης δανειολήπτη και τράπεζας .

Ειδικότερα , σε ότι αφορά τους ιδιώτες (νοικοκυριά) , η ραγδαία αυτή αύξηση των χορηγήσεων προς αυτά ταυτίστηκε με την καταναλωτική πίστη αναφορικά με την περίοδο 2002-2007 , με αύξηση 28% ετησίως επί τη βάση της μεγάλης ρευστότητας την οποία διέθεταν τα πιστωτικά ιδρύματα κατά την περίοδο αυτή. Οι εν λόγω χορηγήσεις προς τα νοικοκυριά για την περίοδο αυτή λάμβαναν χώρα σε περιβάλλον ιστορικά χαμηλών επιτοκίων , αναπτυσσόμενο ανταγωνισμό μεταξύ των Τραπεζών , με παράλληλη ανάπτυξη σε ευρεία κλίμακα της λιανικής τραπεζικής (κύριο μέσο ήταν τα δάνεια μέσω τραπεζικών καρτών) . Στην συνέχεια , αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τα τρία τελευταία έτη της περιόδου αυτής 2005 – 2008 αυξήθηκε παράλληλα ο ρυθμός χορηγήσεων προς τα νοικοκυριά κάτι το οποίο είχε ως αποτέλεσμα η επιβάρυνση τους με δανειακά προϊόντα στα τέλη του 2008 να αγγίζει το 47,5 % ως ποσοστό του ΑΕΠ σε αντίθεση με αυτή του 34,7 % επί του ΑΕΠ που ήταν κατά το 2005. ¹³

Υπό γενικότερη θεώρηση των εξελίξεων στην αύξηση των χορηγήσεων (στεγαστικά , καταναλωτικά και επιχειρηματικά δάνεια) είναι αναγκαίο να σημειώσουμε ότι το

συνολικό ποσοστό των δανείων τα οποία χορήγησαν οι εθνικοί πιστοδοτικοί φορείς κατά το 1999 ήταν 24% του ΑΕΠ και παρουσίασε ραγδαία αύξηση φτάνοντας το 2008 να αγγίζει το 80%

του ΑΕΠ όπως αποτυπώνεται και στο παραπάνω διάγραμμα. ¹⁴

¹³ Μητράκος Μ. Θεόδωρος, Προσδιοριστικοί Παράγοντες του δανεισμού και της χρηματοοικονομικής πίεσης των νοικοκυριών στην Ελλάδα . Οικονομικό Δελτίο της Τράπεζας της Ελλάδος 2009 , Τεύχος 32.

¹⁴ Konstantakis Konstantinos 2016 - Non performing loans (NPLs) in crisis economy , Long Run equilibrium analysis with real time VEC model for Greece (2001-2015) - *ELSEVIER Physica A* , 150-161.

2.Β. Αίτια και συνέπειες του φαινομένου της υπερχρέωσης .

Αξίζει να σημειωθεί ότι η συμπεριφορά του δανειζόμενου κατά το ανωτέρω διάστημα ισοδυναμούσε με δανεισμό ο οποίος άγγιζε τα όρια του δυνατού για την Τράπεζα , παράλληλα με αυξημένο κατακόρυφα τον κίνδυνο να μη διαθέτει στις περισσότερες των περιπτώσεων την δυνατότητα να εξυπηρετήσει το συνολικό ύψος των υποχρεώσεων τις οποίες αναλάμβανε. ¹⁵

Περαιτέρω , σε ότι αφορά την συμπεριφορά των πιστοδοτικών φορέων – τράπεζες αξίζει να σημειώσουμε κάποια δεδομένα με τα οποία λειτουργούσαν στο προγενέστερο διάστημα του 2010 οπότε άρχισαν να εμφανίζονται τα έντονα προβλήματα του τραπεζικού τομέα. Συγκεκριμένα , παρατηρούνταν μια άκρως επιθετική πολιτική δανεισμού η οποία αφορούσε από την μια επιχειρήσεις με επισφαλή οικονομικά στοιχεία αλλά και ιδιώτες όπου άνθιζε η παροχή πιστωτικών προϊόντων με μηδαμινά κριτήρια , ανεπαρκής αξιολόγηση του κινδύνου αθέτησης των υποχρεώσεων του από την πλευρά του οφειλέτη , έλλειψη συστημάτων ελέγχων με δανεισμό σαφώς καθορισμένων κριτηρίων σε ότι αφορά τις πιστοδοτήσεις , ελλιπής παρουσιάστηκε η ενημέρωση από την πλευρά των τραπεζών για την φύση των πιστοδοτήσεων , ανεπαρκείς διασφαλίσεις για τα δανειζόμενα κεφάλαια με πιθανότητα να υποπέσουν στον κίνδυνο ανατιμήσεων της αγοράς κλπ. Οι ανωτέρων λοιπόν συνθήκες χορήγησης πιστώσεων προχωρώντας με την παρούσα ανάλυση θα διαπιστώσουμε αν και σε πιο βαθμό συνέβαλλαν στην διόγκωση του φαινομένου της υπερχρέωσης των δανειοληπτών και τον όγκο των μη εξυπηρετούμενων δανείων που ανέκυψε.

Μέχρι τότε η οικονομική εικόνα της χώρας είχε διαφορετικά δεδομένα. Από μία πλευρά τα πιστωτικά ιδρύματα χορηγούσαν δάνεια με τα ελάχιστα δυνατά απαιτούμενα κριτήρια και από την άλλη οι δανειολήπτες ελάμβαναν τα ποσά αυτά εφησυχασμένοι από την συνεχώς καλύτερη οικονομική πραγματικότητα. Να σημειωθεί ότι η οικονομική ζωή παρουσιαζόταν όλως αναπτυσσόμενη , οι μισθοί ήταν αρκούντως ικανοποιητικοί , θέσεις εργασίας υπήρχαν στις επιχειρήσεις , η επιδοματική πολιτική άνθιζε με αποτέλεσμα να επικρατεί ένας γενικότερος εφησυχασμός από οφειλέτες και ιθύνοντες για την επόμενη

---

¹⁵ Αθανασίου Μιχάλης Υπερχρεωμένοι Οφειλέτες : από τις οφειλές προς τις Τράπεζες στις οφειλές προς το Δημόσιο , Εκδόσεις Σάκκουλα , 2016 Αθήνα , Θεσσαλονίκη - Εισαγωγή Ευγενία Ν. Τζαννίνη.

οικονομική μέρα της χώρας. Ο εκάστοτε δανειολήπτης με βάση τα ανωτέρω δεδομένα δεν είχε καμία βάσιμη αιτία ανησυχίας και όλο και περισσότερο αναζητούσε την παροχή δανείου το οποίο και ελάμβανε «ελεύθερα» με ελάχιστες προϋποθέσεις, κάτι το οποίο τα επόμενα χρόνια τον οδήγησε σε αδυναμία να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις τις οποίες είχε αναλάβει. Παρόλα αυτά η υπερπροσφορά αυτή κεφαλαίων από τις τράπεζες με τις ελάχιστες εγγυήσεις οδήγησε στο κυκεώνα των ανεξόφλητων δανείων κάτι οποίο αναπόφευκτα είχε αντανάκλαση στην ελληνική οικονομία εν γένει αλλά και στους ίδιους του δανειολήπτες οι οποίοι εμπιστεύθηκαν τα τραπεζικά ιδρύματα. Η εμπιστοσύνη αυτή όμως των οφειλετών διαψεύστηκε καθώς τα επόμενα χρόνια του 2010 ακολούθησαν δυσμενείς όροι για την αποπληρωμή των δανείων τα οποία είχαν λάβει στην προ του 2010 εποχή. Συνετέλεσε λοιπόν η πρακτική αυτή από την πλευρά των τραπεζών στην διόγκωση του φαινομένου των «κόκκινων δανείων» όπως αυτά χαρακτηρίστηκαν, φαινόμενο το οποίο κλήθηκε να αντιμετωπίσει τόσο η οικονομία όσο και η νομοθετική εξουσία καθώς αντανάκλούσε πλέον και στην εθνική οικονομία.¹⁶

Σημειώθηκε, λοιπόν, εξαιρετικά διευρυμένη παροχή από τους πιστοδοτικούς οργανισμούς χρηματοδότησης (προσφορά) ως συνάρτηση της εξίσου μεγάλης ζήτησης από τους υποψήφιους δανειολήπτες, χρηματοδότησης με αποτέλεσμα οι λήπτες αυτής να οδηγηθούν σε αδυναμία

Ήδη από το 2010 η χώρα μας ταλανίζεται από την οικονομική κρίση κάτι το οποίο αντανάκλα και στο τραπεζικό σύστημα το οποίο παρουσιάζει ενδείξεις κατάρρευσης. Λόγω της οικονομικής κρίσης σημειώθηκαν παρεμβάσεις του κράτους με σκοπό την αντιμετώπισή της κάτι το οποίο μάλλον είχε τα εντελώς αντίθετα αποτελέσματα από αυτά στα οποία ευελπιστούσαν οι κυβερνώντες καθώς έπληξαν την δυνατότητα των οφειλετών να αποπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όχι μόνο απέναντι στις τράπεζες αλλά και ευρύτερα. Οι συνέπειες ήταν εμφανείς πια καθώς το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων βαίνει κλιμακούμενο. Η αύξηση αυτή των μη εξυπηρετούμενων δανείων οφείλεται ως ένα βαθμό στην πραγματική οικονομική αδυναμία των δανειοληπτών να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις του μεν αλλά δε και στην γενικότερη κουλτούρα η οποία επικρατούσε κατά το χρονικό διάστημα της κρίσης περί μη ζημιογόνου αθέτησης των

---

¹⁶ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η προβληματική των κόκκινων δανείων. Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών τεύχος 11/ 2016 σελ. 1327-1333.

υποχρεώσεων , με την παραπλάνηση δηλαδή ότι δεν θα βρίσκονταν τα επόμενα χρόνια υπαίτιοι για την μη εκπλήρωση των οφειλών τους.¹⁷

Παραπάνω διερευνήσαμε την συμπεριφορά πιστωτικών ιδρυμάτων και οφειλετών εν συνεχεία και είδαμε ότι αυτή διετέλεσε σημαντικό ρόλο στην κατακόρυφη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την οικονομική αποδυνάμωση των τελευταίων. Όμως είναι σκόπιμο να γίνει αναφορά και στο ευρύτερο οικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εκδηλώθηκε το φαινόμενο της υπερχρέωσης. Τέτοιοι οικονομικοί παράγοντες οι οποίοι είχαν κομβική σημασία ήταν η πορεία του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος κατά τα έτη της αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων , η εξέλιξη του δημόσιου χρέους και η αύξηση της ανεργίας αλλά και η ροή των άμεσων ξένων επενδύσεων δεδομένης και της παρουσίας της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.¹⁸

Συμπερασματικά , η υπερχρέωση αυτή των οφειλετών όπως περιγράφεται παραπάνω και συνακόλουθα η κατακόρυφη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων αποτελεί πολυπαραγοντικό φαινόμενο . Ιδίως , οι μειώσεις εισοδημάτων στην μετά το 2010 εποχή , οι επιθετικές πρακτικές προώθησης από τα πιστωτικά ιδρύματα , μη επιτυχημένοι προγραμματισμοί σε ότι αφορά την οικονομική διαχείριση των οικονομικών τους από την πλευρά των οφειλετών , απουσία συμβουλευτικής καθοδήγησης και ενημέρωσης των δανειοληπτών σε θέματα υπερχρέωσης οδήγησαν στην διόγκωση του φαινομένου της υπερχρέωσης , λύσεις για το οποίο αναζήτησαν τόσο τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και η πολιτεία.¹⁹

2. Γ. Ανάλυση όρου « Μη εξυπηρετούμενα δάνεια »

Στο παρόν κεφάλαιο θα προσδιορίσουμε τον όρο «μη εξυπηρετούμενα δάνεια» μεν και δε θα προσδιορίσουμε την πρακτική αναγνώρισης και διευθέτησης την οποία εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Συγκεκριμένα , μια από τις κύριες τραπεζικές δραστηριότητες είναι η χορήγηση δανείων ώστε οι επιχειρήσεις να προβαίνουν σε επενδύσεις αλλά και οι ιδιώτες – καταναλωτές , ενισχύοντας την αγοραστική τους δύναμη αποκτώντας είτε ακίνητα είτε κινητά πράγματα βελτιώνοντας τους όρους διαβίωσης τους. Όταν ο δανειολήπτης παραμένει συνεπής καταβάλλοντας κανονικά τις

---

¹⁷ Τσολακίδης Ζ. Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια . Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου τεύχος ΙΣΤ / 2016 σελ. 641-651.

¹⁸ Konstantakis Konstantinos, Non performing loans (NPLs) in crisis economy , Long Run equilibrium analysis with real time VEC model for Greece (2001-2015). *ELSEVIER Physica A* 2016 pages : 150-161 .

¹⁹ Ειρ/Λαρ 32/2017 , δημοσιευμένη στο ΧρηΔικ τ. 1/2017 , σελ. 122-126.

συμφωνηθείσες δόσεις και το καθορισθέν επιτόκιο τότε το δάνειο είναι απολύτως εξυπηρετούμενο . Όταν όμως το άτομο το οποίο έχει λάβει το δάνειο δεν αποπληρώνει το δάνειο εντός της συμφωνηθείσας στην σύμβαση δανείου χρονική περίοδο ή κάτι τέτοιο πιθανολογείται ότι θα επέλθει το επόμενο χρονικό διάστημα τότε η τράπεζα κατατάσσει το εν λόγω δάνειο στο χαρτοφυλάκιο των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ειδικότερα , λοιπόν «μη εξυπηρετούμενα δάνεια» άλλως «κόκκινα δάνεια ή επισφαλή δάνεια» ορίζονται εκείνα στα οποία ο δανειολήπτης με βάση τις εν γένει ενδείξεις της συμπεριφοράς του οφειλέτη είναι σχεδόν απίθανο να καταβάλλει το οφειλόμενο ποσό είτε εκείνα στα οποία ο δανειολήπτης δεν έχει καταβάλλει οποιαδήποτε συμφωνηθείσα δόση για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 90 ημερών. ²⁰

Σύμφωνα με το κανονισμό 575/2013 ΕΕ στο άρθρο 178 αυτού ο ορισμός ο οποίος δίνεται για τα δάνεια – ανοίγματα τα οποία βρίσκονται σε αθέτηση όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται είναι ο εξής:

Ο πιστούχος βρίσκεται σε αθέτηση των υποχρεώσεών του στις εξής δύο περιπτώσεις :

A) όταν το πιστωτικό ίδρυμα το οποίο έχει χορηγήσει την πίστωση εκτιμά ότι ο λαβών αυτή δεν θα αποπληρώσει το οφειλόμενο ποσό έναντι του πρώτου εκτός αν το πιστωτικό ίδρυμα προσφύγει σε μέτρα ρευστοποίησης της εξασφάλισης της οποίας έχει παράσχει ο οφειλέτης για την απαίτησή του.

B) όταν ο δανειολήπτης είναι σε καθυστέρηση ανώτερη των 90 ημερών απέναντι στις κύριες υποχρεώσεις έναντι του πιστωτικού ιδρύματος όπως αυτές περιγράφονται στην συναφθείσα μεταξύ τους σύμβαση. Δύναται να επεκταθεί το διάστημα των 90 ημερών σε 180 ημέρες αν πρόκειται για ανοίγματα τα οποία ως εξασφάλιση έχουν ακίνητα τα οποία χρησιμοποιούνται ως πρώτη κατοικία σε ότι αφορά το χώρο της λιανικής τραπεζικής αγοράς δανείων.

Περαιτέρω στην παρ. 3 του άρθρου 178 του Κανονισμού προβλέπονται οι ενδείξεις εκείνες οι οποίες συντείνουν στο γεγονός ότι επίκειται αδυναμία πληρωμής του πιστούχου. Συγκεκριμένα αναφέρονται τα εξής:

- Η πιστωτική υποχρέωση έχει χαρακτηριστεί από το πιστωτικό ίδρυμα ως μη εκτοκίζόμενη.

---

²⁰ (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα – 2016 δημοσίευση στο : [bankingsupervision.europa.eu](https://www.bankingsupervision.europa.eu) . Ανάκτηση από <https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/ssmexplained/html/npl.el.html>.

- Το πιστωτικό ίδρυμα διακρίνει επιδείνωση του πιστωτικού κινδύνου της πίστωσης βασιζόμενο στην επιδείνωση της ποιότητας της πίστωσης αλλά και στον χρόνο χορήγησης αυτής.
- Περαιτέρω επί τη βάση της παραπάνω αναγνώρισης προχωρά το πιστωτικό ίδρυμα πωλεί την εν λόγω απαίτηση πηγάζουσα από το αναφερόμενο δάνειο ή πίστωση ακόμη και με οικονομική ζημία του ιδίου.
- Όταν εκτάκτως λαμβάνονται μέτρα αναδιάρθρωσης της πιστωτικής σχέσης ώστε να επιτευχθεί αναδιάρθρωση με μείωση ή με διαγραφή μέρους του κεφαλαίου , των τόκων ή των προμηθειών.
- Όταν το πιστωτικό ίδρυμα ζητεί την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη ή την εφαρμογή ανάλογων μέτρων εξυγίανσης με σκοπό την ικανοποίηση της απαίτησης του έναντι του εν πτώχευση οφειλέτη.
- Αλλά και όταν ο ίδιος οφειλέτης ο οποίος πιθανολογεί την χειροτέρευση των οικονομικών του ζητά την κήρυξη της πτώχευσης με σκοπό είτε να αποφύγει είτε να καθυστερήσει την αποπληρωμή των υποχρεώσεών του. ²¹

Κεφάλαιο 3 : Τρόποι πρόληψης μη εξυπηρετούμενων δανείων από τις τράπεζες

3.Α. Διαδικασία Διευθέτηση των ΜΕΔ από τις Τράπεζες

Τα ανωτέρω όμως περιγραφόμενα μη εξυπηρετούμενα δάνεια έχουν συνέπειες αρνητικές για τις τράπεζες. Από την μία μειώνουν την κερδοφορία την οποία θα είχαν από τις πιστοδοτικές τους δραστηριότητες αν τα δάνεια τα οποία είχαν χορηγήσει ήταν υγιή , προκαλώντας ζημίες τις οποίες πρέπει να καλύψουν. Από την άλλη για να προλάβουν και να απορροφήσουν τις ενδεχόμενες ζημίες καταστρώνουν εκ των προτέρων πρακτικές και διαδικασίες , οι οποίες απαιτούν κεφάλαιο το οποίο η τράπεζα στερεί από την ανάπτυξη των λοιπών δραστηριοτήτων της και εξασθενεί την ρευστότητά της. ²²

Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών για τα δάνεια τα οποία παρουσιάζουν καθυστερήσεις εφαρμόζει την Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων (Δ.Ε.Κ.) η οποία

²¹ Κανονισμός (ΕΕ) 575/2013, ανάκτηση από :

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/?uri=celex%3A32013R0575>

²² Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2016 , δημοσίευση στο bankingsupervision.europa.eu . Ανάκτηση από <https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/ssmexplained/html/npl.el.html>

διακρίνεται σε πέντε στάδια : Α) Επικοινωνία με τον οφειλέτη , β) Συγκέντρωση των κρίσιμων εκείνων στοιχείων και δη οικονομικών στοιχείων , γ) αξιολόγηση αυτών , δ) υποβολή προτάσεων προς συναινετική διευθέτηση της καθυστέρησης και ε) εξέταση τυχόν υποβληθεισών ενστάσεων του δανειολήπτη. ²³ Εφαρμόζεται σε κάθε μορφή οφειλής η οποία παρουσιάζει καθυστέρηση άνω των 30 ημερών η οποία όμως δεν ξεπερνά τις 90 ημέρες. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα έχει την υποχρέωση σύμφωνα με τον Κώδικα να συντάξει με κάθε λεπτομέρεια την ανωτέρω Δ.Ε.Κ. στην οποία έχουν την δυνατότητα να συμμετάσχουν και φυσικά και νομικά πρόσωπα με οποιαδήποτε ιδιότητα ως προς την απαίτηση είτε πρόκειται δηλαδή για πρωτοφειλέτες , συνοφειλέτες είτε εγγυητές εφόσον έχουν τον χαρακτήρα «συνεργάσιμου δανειολήπτη όπως θα αναλύσουμε στην αμέσως επόμενη υποενότητα ²⁴.

Συγκεκριμένα , για την αποδοτική διευθέτηση των ΜΕΔ και την εφαρμογή της ανωτέρω διαδικασίας η Τράπεζα λαμβάνει υπόψιν της τα επιμέρους ειδικότερα δεδομένα για το καθένα δάνειο και τον κάθε δανειολήπτη ξεχωριστά με αποτέλεσμα ανάλογα με το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η καθυστέρηση στο δάνειο εφαρμόζονται οι ανάλογες λύσεις. Ειδικότερα ,

- 1) Ληξιπρόθεσμες οφειλές οι οποίες εμφανίζουν καθυστέρηση στην αποπληρωμή τους όχι μεγαλύτερη από 90 ημέρες.

Στο στάδιο αυτό το πιστωτικό ίδρυμα επικοινωνεί με τον πελάτη και αναζητεί πληροφορίες σχετικά με την εμφανισθείσα καθυστέρηση στην καταβολή των δόσεων και προβαίνει στις ανάλογες εκτιμήσεις περί της διαμορφωμένης οικονομικής του κατάστασης. Στόχος είναι να επιλεγεί η καταλληλότερη στρατηγική διευθέτησης με βάση τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου δανείου , αν για παράδειγμα υπάρχουν εμπράγματα εξασφαλίσεις ή όχι , αλλά και με την συμπεριφορά του δανειολήπτη , αν δηλαδή πρόκειται για συνεργάσιμο ή μη δανειολήπτη όπως θα ορίσουμε παρακάτω . Τέλος στο στάδιο αυτό προτιμώνται βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις με σκοπό την σταθεροποίηση καταβολής δόσεων αλλά και περαιτέρω εξασφαλίσεις της απαίτησης από την πλευρά της τράπεζας , για παράδειγμα με την απόκτηση εκτελεστού τίτλου ή και απόκτησης ευρύτερης ασφάλειας για την υποχρέωση την οποία έχει ο δανειολήπτης απέναντί της.

---

²³ Αθανασίου Μιχάλης, Υπερχρεωμένοι οφειλέτες : από τις οφειλές προς τις Τράπεζες στις οφειλές προς το δημόσιο Εκδόσεις Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2016) , σελ. 150 επ.

²⁴ Τρ.Εφ.Θες. 928/2020 , δημοσιευμένη στο ΔΕΕ 1/2021 . σελ. 115-117.

- 2) Ληξιπρόθεσμες οφειλές οι οποίες οφείλονται για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο αυτού των 90 ημερών.

Στην περίπτωση αυτή προκρίνονται οι συμφωνίες ρύθμισης και αναδιάρθρωσης όταν πιθανολογείται βάσιμα ότι υπάρχουν πράγματι επιλογές αναδιάρθρωσης πραγματοποιήσιμες και βιώσιμες για τον οφειλέτη. Στην περίπτωση ευόδωσης μιας λύσης αναδιάρθρωσης τότε ο δανειολήπτης παραμένει υπό παρακολούθηση τουλάχιστον για ένα σεβαστό χρονικό διάστημα (τουλάχιστον 1 έτος) για να διαπιστωθεί εάν όντως έχουν εξομαλυνθεί οι καταβολές του και ανταποκρίνεται επαρκώς.

- 3) Τελικό στάδιο .

Στο στάδιο αυτό συγκαταλέγονται οι δανειολήπτες για τους οποίους δεν μπορεί να προκριθεί κάποια βιώσιμη λύση διευθέτησης των οφειλών τους. Τότε η τράπεζα δύναται να προβεί τόσο σε εξωδικαστικούς μηχανισμούς όσο και στην δικαστική οδό. Ιδίως αυτό το οποίο έχει προτεραιότητα στο στάδιο αυτό είναι η ρευστοποίηση πιθανών περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη στα οποία η τράπεζα έχει εξασφαλίσεις για την απαίτησή της. Απαιτούνται βεβαίως στην περίπτωση αυτή νομικά εργαλεία και συνακόλουθα η δικαστική οδός.²⁵

Σε συνέχεια της παραπάνω διαδικασίας δέον εστί να σημειώσουμε ότι αυτή εντάσσεται στο ευρύτερο πεδίο εσωτερικού ελέγχου ο οποίος ισχύει και εφαρμόζεται διά των εποπτικών εκείνων αρχών οι οποίες παρέχουν τις κατευθυντήριες εκείνες γραμμές για την ομαλή και αποδοτική εφαρμογή των ανωτέρω μεθόδων λόγω του οικονομικό περιβάλλοντος όπως αυτό έχει διαμορφωθεί με την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ώστε να προστατευθεί το τραπεζικό σύστημα από πιθανή κατάρρευση μεν και δε η ενίσχυση της αγοραστική δύναμης των οφειλετών οι οποίοι θα διευθετήσουν μέρος των χρεών τους. Η οριοθέτηση και επιβολή εσωτερικών συστημάτων ελέγχου αλλά και οι παροχή κατευθύνσεων προς τα πιστωτικά ιδρύματα γίνεται τόσο από τις ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές όσο και από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Ο έλεγχος της διαχείρισης των χαρτοφυλακίων των πιστωτικών ιδρυμάτων από τις εκάστοτε εποπτεύουσες αρχές όσο χαλαρός ήταν κατά το προηγούμενο διάστημα τόσο αρχίζει να ενταντικοποιείται κατά τα επόμενα χρόνια που ακολούθησαν. Κάτι το οποίο αποσκοπεί να έχει θετικά αποτελέσματα τόσο για τα ίδια για τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και για την προστασία των συναλλασσόμενων με αυτά , και ιδίως σε ότι αφορά την

---

²⁵ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Έγγραφο κατευθύνσεων προς τις τράπεζες για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια Μάρτιος 2017 . www.bankingsupervision.eu.

παρούσα εργασία των δανειοληπτών και ευρύτερα όμως των καταθετών, επενδυτών και εν γένει καταναλωτών.

Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά τις ευρωπαϊκές αρχές αυτές συγκροτήθηκαν στα πλαίσια της οργάνωσης του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας, του οποίου η σύσταση πραγματοποιήθηκε το 2010 και άρχισε τις εργασίες τους την 1^η-1^{ου}-2011, και είναι οι εξής τρεις: α) η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European Banking Authority – EBA), β) η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (European Securities Markets Authority – ESMA), και γ) η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA). Οι αναφερόμενες τρεις εποπτικού χαρακτήρα σχεδιάζουν ρυθμίσεις – πρότυπα οι οποίες έπειτα προωθούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση και αφότου την λάβουν καθίστανται δεσμευτικές είτε μέσω οδηγιών είτε μέσω κανονισμών για τις Εθνικές Εποπτικές Αρχές. Επίσης, συγκροτήθηκε παράλληλα και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου του οποίου η ίδρυση εδράζεται στον υπ' αριθμ. 1092/2010 με στόχο την συγκρότηση μακροοικονομικών πολιτικών για την διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της τραπεζικής ευρωπαϊκής ένωσης.²⁶

3. Γ. Αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας.

Η χορήγηση δανείων ενέχει κινδύνους τόσο για τον πιστοδοτικό φορέα όσο και για τον δανειολήπτη. Κρίνεται επιβεβλημένη για τον λόγο αυτό η θέσπιση κριτηρίων αξιολόγησης του δανειολήπτη από το πιστωτικό ίδρυμα τόσο πριν την σύναψη της σύμβασης δανείου αλλά και κατά λειτουργία αυτής για την ομαλή τήρηση των υποχρεώσεων από τον δανειολήπτη και την αποφυγή της αφερεγγυότητάς του.

Αρχικά θα εξετάσουμε τον προληπτικό εκείνο έλεγχο ο οποίος στοχεύει στον περιορισμό των κινδύνων τους οποίους ενέχει μία πιστωτική σύμβαση. Ειδικότερα, το πιστωτικό ίδρυμα προβαίνει σε ένα εκ των προτέρων έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη. Ο έλεγχος αυτός στοχεύει μεν στην προστασία του τελευταίου από την υπερχρέωση και την αδυναμία ανταπόκρισης στην καταβολή των χρεών του και δε επιδρά ευεργετικά και στους ισολογισμούς των τραπεζών καθώς τις προφυλάσσει από την συσσώρευση στο χαρτοφυλάκιο τους μη εξυπηρετούμενων δανείων και αντανακλούν αρνητικά στους ισολογισμούς τους.

---

²⁶ Πλιάκος Α. Εισαγωγή στο Οικονομικό Δίκαιο, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 20211, σελ. 407-409.

Ιδίως για τον τομέα της καταναλωτικής πίστης αυτό έχει προβλεφθεί με την Οδηγία 2008/48/ΕΕ στο άρθρο 8 παρ. 1 , η οποία μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο με την υπ' αριθμ. Ζ1 – 699/23-6-10 Κοινή Υπουργική Απόφαση , ότι ο πιστωτικός φορέας πριν από την σύναψη της δανειακής σύμβασης υποχρεούται σε έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου του οφειλέτη.²⁷ Παρόλο που στην ανωτέρω οδηγία δεν προβλέπεται κάποιου είδους κύρωση για το πιστωτικό ίδρυμα το οποίο δεν προβαίνει στον ανωτέρω έλεγχο ο εθνικός νομοθέτης προέβλεψε την επέλευση εννόμων συνεπειών εις βάρος των πιστωτικών ιδρυμάτων όταν παραβιάζουν την ως άνω περιγραφόμενη υποχρέωση της και χορηγούν δάνεια χωρίς το κατάλληλο προσυμβατικό έλεγχο υπαιτίως. Τότε ο δανειολήπτης απαλλάσσεται από το συνολικό κόστος της πίστωσής του , λόγω χάρη τόκοι και οι υποχρεώσεις του απέναντι στο πιστωτικό ίδρυμα περιορίζονται αποκλειστικά και μόνο στην καταβολή του κεφαλαίου στις συμφωνηθείσες δόσεις.²⁸

Η ανωτέρω θέση γίνεται αποδεκτή και από μέρος της νομολογίας καθώς υποστηρίζεται ότι αν το πιστωτικό ίδρυμα δεν αξιολογήσει την πιστοληπτική ικανότητα του οφειλέτη , παραμελώντας να λάβει υπόψιν του εκείνα τα στοιχεία τα οποία τον καθιστούν αφερέγγυο όπως επιτάσσουν οι ανωτέρω διατάξεις φέρει ευθύνη για την διαμορφωθείσα επισφαλή κατάσταση . Ιδίως η ανωτέρω παράλειψη ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη σε ότι αφορά τον νόμο 3869/2010 έχει σημαντικές συνέπειες καθώς αποκλείει την ύπαρξη δόλου του οφειλέτη στην επελθούσα αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρεών του.²⁹

Ο έλεγχος της πιστοληπτικής ικανότητας εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πεδίο της αρχής του υπεύθυνου δανεισμού , δηλαδή τήρηση διαδικασιών σε ότι αφορά την διασφάλιση της διαφάνειας , πληροφόρησης και της υπευθυνότητας από το πιστωτικό ίδρυμα για την προστασία του ίδιου του δανειζόμενου καταναλωτή αλλά και από τον τελευταίο επίδειξη αντίστοιχης υπεύθυνης στάσης όταν επρόκειτο να συμβληθεί με το πιστωτικό ίδρυμα.

Ειδικότερα , όμως αν προσπαθήσουμε να ορίσουμε την έννοια του υπεύθυνου δανεισμού πιο συγκεκριμένα θα λέγαμε ότι πρόκειται για την υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος να ελέγξει και να βεβαιωθεί πριν συνάψει την δανειακή σύμβαση με τον δανειολήπτη ότι ο τελευταίος θα είναι σε θέση να αποπληρώνει το χρέος που επρόκειτο να αναλάβει

---

²⁷ Απόφαση C-565/12 P LCL LE CREDIT LYONNAIS κατά Fesih Kalhan , ανάκτηση από eur-lex.europa.eu

²⁸ Ρόκας Κ. Νικόλαος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου , Δημόσιο και Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο , Νομική Βιβλιοθήκη , 2012.

²⁹ Ειρ Άργους 93/2017 , δημοσιευμένη στο ΧρηΔικ τ.1/2017 σελ. 114-122.

προειδοποιώντας τον συγχρόνως για το μέγεθος του κινδύνου τον οποίο επρόκειτο να αναλάβει .

Τηρώντας τις ανωτέρω διαδικασίες περιορίζεται ο κίνδυνος ο οποίος εμφιλοχωρεί σε κάθε πίστωση και συνακόλουθα ο η υπερχρέωση των δανειζόμενων. ³⁰ Όπως άλλωστε έχει διατυπώσει και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η ανωτέρω υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος στοχεύει στην ενίσχυση της ευθύνης του μεν και δε στην αποφυγή χορήγησης πιστώσεων σε αφερέγγυους δανειολήπτες. ³¹

Περαιτέρω καθιερώνεται με την Οδηγία 2014/17/ΕΕ η οποία αφορά τον χώρο της στεγαστικής πίστης όχι απλά ένας τυπικός έλεγχος καταλληλότητας αλλά ενδελεχή εξέταση των στοιχείων του οφειλέτη , όπως ειδικότερα επεξηγείται στο άρθρο 18 παρ. 1 , παρ. 3 της ανωτέρω Οδηγίας . Δεν αρκεί ο δανειολήπτης με βάση τα οριζόμενα στο τελευταίο άρθρο να εξυπηρετεί απλώς το δάνειο και να μην αθετεί τις υποχρεώσεις του αλλά να αποφευχθεί μια ενδεχόμενη ζημιογόνος εκποίηση του ακινήτου το οποίο έχει διατεθεί προς εξασφάλιση του δανείου. Τέλος να αναφερθεί ότι ο έλεγχος αυτός σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 1 της Οδηγίας αφορά παραμέτρους των εισοδημάτων του οφειλέτη ,των δαπανών του , αλλά και την γενικότερη οικονομική κατάσταση του οφειλέτη .³²

Η ανωτέρω Οδηγία όπως αυτή εισήχθη με τον νόμο 4438/2016. Ο τελευταίος αξιοποιώντας τις κατευθύνσεις της Οδηγίας περί αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη με το άρθρο 17 παρ.4 εισάγει ρύθμιση σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση υπερημερίας του οφειλέτη δεν επιτρέπεται καταγγελία ή τροποποίηση δυσμενώς των όρων της σύμβασης εάν ο πιστωτικός φορέας έχει διενεργήσει πλημμελώς τον έλεγχο περί πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη ή εκτός υπό την προϋπόθεση ότι αποδείξει ο αντισυμβαλλόμενος του υποψήφιος δανειολήπτης προσυμβατικά απέκρυψε σκοπίμως ή νόθευσε τα στοιχεία τα οποία παρείχε προς την Τράπεζα. Σχετική επίσης ρύθμιση είναι και αυτή του άρθρου 19 παρ.3 εδ'δ του νόμου όπου και πάλι δεν χωρεί καταγγελία της σύμβασης λόγω έλλειψης στοιχείων τα οποία αφορούν τον

---

³⁰ Περάκης Ε. Η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού και η πρόσφατη Οδηγία για την καταναλωτική πίστη , Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο τεύχος 3/2009 , σελ. 352-358.

³¹ Τζάκας Δ. Ο ενυπόθηκος δανεισμός σε ημεδαπό νόμισμα μετά τον Ν. 4438/2016 , Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο , τεύχος 2-3/ 2017, σελ. 229-246.

³² Παπαγεωργίου Α. Η ελάχιστης εναρμόνισης Οδηγία 2014/14/ΕΕ σχετικά με τις συμβάσεις πίστωσης για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο τεύχος 3/2015 , σελ. 331-340 .

οφειλέτη εκτός αν αποδειχθεί από το πιστωτικό ίδρυμα ότι ο υποψήφιος δανειολήπτης του εν γνώσει δεν παρείχε τις ζητούμενες πληροφορίες.³³

3.Δ. Αξιολόγηση πιστωτικού κινδύνου

Περαιτέρω το πιστωτικό ίδρυμα στα πλαίσια της εφαρμογής του προληπτικού ελέγχου προβαίνει για στην αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου του υποψηφίου πιστούχου. Συγκεκριμένα ο πιστωτικός κίνδυνος συνίσταται στον κίνδυνο αθέτησης από την πλευρά των οφειλετών των υποχρεώσεών τους. Ο ανωτέρω κίνδυνος συναρτάται με μεν τον τρόπο με τον οποίο θα αποπληρωθεί το δάνειο που σχετίζεται με το ποσό που κάθε φορά υπολείπεται έως την πλήρη εξόφληση του ποσού και δε με την οικονομική κατάσταση του πελάτη – οφειλέτη καθώς αυτή επηρεάζει την ικανότητα του υπόχρεου να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του καταβάλλοντας χωρίς καθυστερήσεις τις καθορισμένες δόσεις (τόκοι + κεφάλαιο) .

Επίσης για τον καθορισμό του πιστωτικού κινδύνου σημαντικά δεδομένα τα οποία λαμβάνονται υπόψιν είναι η διάρκεια του δανείου – τα μακροπρόθεσμα δάνεια ως προς την αποπληρωμή τους παρουσιάζουν περισσότερες πιθανότητες να καταστούν μη εξυπηρετούμενα – αλλά και η ποιότητα των εξασφαλίσεων τις οποίες παρέχει ο οφειλέτης προκειμένου σε περίπτωση μη εξυπηρέτησης του να επιδιώξει η τράπεζα την ρευστοποίηση τους προκειμένου να ικανοποιήσει την απαίτησή της.³⁴

Για την ποσοτικοποίηση του πιστωτικού κινδύνου και την όσο το δυνατόν πληρέστερη πρόβλεψη του έχουν αναπτυχθεί συγκεκριμένοι μέθοδοι οι οποίες χρησιμοποιούνται από τις Τράπεζες για τον σκοπό αυτόν . Ειδικότερα όταν πρόκειται για την αξιολόγηση ιδιωτών , επαγγελματιών και μικρών επιχειρήσεων οι οποίοι αιτούνται χρηματοδότηση τότε ενεργοποιείται η μέθοδος του “credit scoring” . Μέσω διαμορφωμένων υπολογιστικών εργαλείων εισάγονται στο σύστημα τα κρίσιμα στοιχεία και το σύστημα κατατάσσει έπειτα από την επεξεργασία των δεδομένων αυτών στην κατηγορία πιστωτικού κινδύνου στην οποία αντιστοιχεί. Επιπλέον όταν επρόκειτο να χρηματοδοτηθούν μεγάλες επιχειρήσεις ή όταν επιχειρούνται τοποθετήσεις στους τίτλους της επιχείρησης τότε ο έλεγχος περί πιστωτικού κινδύνου πραγματώνεται από

---

³³ Τζάκας Δ. , Ο ενυπόθηκος δανεισμός σε ημεδαπό νόμισμα μετά τον Ν. 4438/2016 , Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο , τεύχος 2-3/ 2017, σελ. 229-246.

³⁴ Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου , Εκδόσεις Κλειδάριθμος 2009 , σελ. 34 επ.

εξειδικευμένα στελέχη τα οποία συλλέγουν τα δεδομένα και με βάση τις γνώσεις, την εμπειρία και την κρίση τους αξιολογούν το δανειζόμενο μέρος στο επίπεδο του πιστωτικού κινδύνου στο οποίο αντιστοιχεί. Βέβαια, για την προστασία του πιστωτικού ιδρύματος από πιθανή αφερεγγυότητα του οφειλέτη διενεργείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα επαναξιολόγηση των ανωτέρω δεδομένων.

Οι άξονες στους οποίους κινείται η ανωτέρω αξιολόγηση αφορά όταν έχουμε συναλλασσόμενο ιδιώτη ή μικρές επιχειρήσεις είναι ποσοτικοί – αξιολόγηση της οικονομικής εν γένει κατάστασης των τελευταίων -, ποιοτικοί – ικανότητά τους όσον αφορά τις μικρές επιχειρήσεις να οργανώνονται και να διοικούνται -, αλλά και σε επίπεδο αξιολόγησης της γενικότερης συναλλακτικής τους συμπεριφοράς όπως την συνέπεια τους και την φερεγγυότητα τους ως αντισυμβαλλόμενοι οφειλέτες. Περαιτέρω όταν γίνεται λόγος για μεγαλύτερες επιχειρήσεις εκεί ενδιαφέρει η παρακολούθηση διαχρονικά των κύκλων εργασιών τους έστω αναδρομικά επί τριετία αλλά και το υφιστάμενο ύψος των υποχρεώσεων τους απέναντι σε τρίτους με την επιχείρηση συναλλασσόμενους.³⁵

Ο έλεγχος περί πιστωτικού κινδύνου εντάσσεται στο ευρύτερο πεδίο των απαιτήσεων ελέγχου που έχει θεσπίσει η Βασιλεία III και χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο των χρηματοφυλακίων των πιστωτικών ιδρυμάτων. Συγκεκριμένα, με το εν λόγω κανονιστικό πλαίσιο εισήχθησαν διατάξεις για την προστασία της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων από τον πιστωτικό κίνδυνο των διαφόρων ανοιγμάτων τα οποία είχαν στο χαρτοφυλάκιο τους κάτι το οποίο μέχρι πριν την θέσπιση του ανωτέρω δεν προβλεπόταν.³⁶

3.Ε. Αποσαφήνιση επιμέρους όρων .

- Συνεργάσιμος δανειολήπτης

Με απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Ιδιωτικού Χρέους ορίστηκε η έννοια του «συνεργάσιμου» δανειολήπτη. Συγκεκριμένα ένας δανειολήπτης είναι συνεργάσιμος όταν η συμπεριφορά του έναντι των πιστωτών διακρίνεται από κατωτέρω αναφερόμενα χαρακτηριστικά : α) να είναι πρόθυμος στην επικοινωνία με τους δανειστές παρέχοντας

---

³⁵ Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου, Εκδόσεις Κλειδάριθμος 2009, σελ. 50 επ.

³⁶ Γκόρτσος Χ. - Βασιλεία III Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

και τα απαραίτητα στοιχεία επικοινωνίας επικαιροποιημένα , β) να απαντά στις προσπάθειες επικοινωνίας του πιστωτή του εντός 15 ημερών , γ) να παρέχει τις ζητούμενες πληροφορίες από το πιστωτικό ίδρυμα σε ότι αφορά την οικονομική του κατάσταση και πάλι σε χρονικό διάστημα 15 ημερών αλλά και όταν υπάρχει οποιαδήποτε αλλαγή σε αυτή , δ) γνωστοποίηση προς το πιστωτικό ίδρυμα των πληροφοριών εκείνων οι οποίες θα επηρεάσουν άμεσα την μελλοντική του οικονομική κατάσταση εντός του 15ημέρου και εν γένει στην συγκαταβατική του στάση απέναντι σε οποιαδήποτε εναλλακτική πρόταση από την τράπεζα για την αναδιαμόρφωση του υπολοίπου των χρεών του σύμφωνα με τις προβλέψεις του Κώδικα.³⁷

- Υπεύθυνος Δανεισμός

Η έννοια του υπεύθυνου δανεισμού διαπνέει τις προληπτικές πρακτικές που καλείται να εφαρμόσει η τράπεζα έναντι των συναλλασσόμενων και παράλληλα αποτελεί ιδεατό στόχο για την ομαλή λειτουργία των πιστωτικών σχέσεων.

Ιδίως αναφέρεται στην 26 αιτ.σκέψη της Οδηγίας περί καταναλωτικής πίστης ..... όπου διευκρινίζεται ότι τα κράτη μέλη της Ένωσης υποχρεούνται να λαμβάνουν εκείνα τα απαραίτητα μέτρα για την προάσπιση «υπεύθυνων πρακτικών» σε όλα τα στάδια της πιστωτικής σχέσης ενόψει κάθε φορά των συνθηκών της πιστωτικής αγοράς. Τα μέτρα αυτά έχουν το χαρακτήρα της ενημέρωσης αλλά και την «εκπαίδευση των καταναλωτών» για την γνώση των κινδύνων της αγοράς αλλά και του κινδύνου της υπερχρέωσης προς αποφυγή τους. Είναι κρίσιμο επίσης να αποφεύγεται από τους πιστοδοτικούς φορείς ο ανεύθυνος δανεισμός , δηλαδή η χορήγηση πιστωτικών προϊόντων χωρίς προηγούμενο έλεγχο περί της φερεγγυότητας ή μη του υποψήφιου δανειολήπτη. Επιπλέον, επί τη βάση της ανωτέρω Οδηγίας τα κράτη μέλη υποχρεούνται να προβλέψουν κυρώσεις για τους πιστοδότες αν οι τελευταίοι παρά τις άνω επιταγές προβαίνουν με υπέρμετρο και αλόγιστο τρόπο στην χορήγηση πιστώσεων.³⁸

---

³⁷ Τρ.Εφ.Θες.928/2020 , δημοσιευμένη στο ΔΕΕ 1/2021 σελ. 115-117.

³⁸ Περάκης Ε. Η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού και η πρόσφατη Οδηγία για την καταναλωτική πίστη . Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο 3/2009 , σελ. 352 -358.

Κεφάλαιο 4^ο : Νομοθετικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων της υπερχρέωσης.

Εισαγωγικές παρατηρήσεις:

Οι εκτιμήσεις περί αφερεγγυότητας είναι κρίσιμες και μια από τις ενδείξεις οι οποίες φανερώνουν την υγεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Από την οικονομική σκοπιά του ζητήματος όταν ένας οφειλέτης βρίσκεται σε κατάσταση αδυναμίας εξυπηρέτησης των υποχρεώσεων του και κατ'έπекταση σε στάδιο αφερεγγυότητας με αποτέλεσμα να αδυνατεί να αξιοποιήσει τα παραγωγικά εκείνα στοιχεία τα οποία διακρατεί και να απέχει της παραγωγικής λειτουργίας της οικονομίας. Στο στάδιο αυτό έρχονται οι ρυθμίσεις του πτωχευτικού δικαίου , του δικαίου της αφερεγγυότητας ευρύτερα ώστε να ενεργοποιηθούν και πάλι τα εν λόγω παραγωγικά μέσα και να ενταχθεί σε παραγωγικές διαδικασίες εξερχόμενες από την οικονομική δυσχέρεια στην οποία βρίσκεται. Περαιτέρω είναι σαφές ότι από πλευράς των οικονομικών αναλύσεων προτιμώνται ως περισσότερο οι ρυθμίσεις περί μέτρων πρόληψης της αφερεγγυότητας ώστε να προστατεύουν την παραγωγική διαδικασία αλλά και να βελτιώνουν αυτή αποφεύγοντας με τον τρόπο την πιθανή οικονομική κατάρρευση του οφειλέτη ο οποίος καταφεύγει στην αναζήτηση της πίστωσης για να ενισχύσει άλλοτε την παραγωγική του δυνατότητα άλλοτε την αγοραστική του δύναμη. Ειδικότερα , όταν η πτώχευση αφορά την επιχειρηματική δραστηριότητα αυτή λειτουργεί ως πιθανός κίνδυνος ο οποίος είναι αναγκαίο να προβλεφθεί και να εκτιμηθεί κατά τις συναλλαγές τις οποίες συνάπτει η επιχείρηση με τρίτα πρόσωπα.

Συμπερασματικά , οι δανειστές σε κάθε περίπτωση έχουν οικονομικό συμφέρον να διαφυλάξουν την οικονομική δραστηριότητα και την συνέχιση λειτουργίας της επιχείρησης καθώς με τον τρόπο αυτό έχουν περισσότερες πιθανότητες να ικανοποιηθούν πληρέστερα στην είσπραξη των απαιτήσεων του σε αντίθεση με μια ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη με την οποία αναπόφευκτα επέρχεται απώλεια αξίας. Επομένως , η οικονομική προσέγγιση της αφερεγγυότητας αναζητεί εκείνες τις διαδικασίες οι οποίες θα συμβάλλουν στην όσο το δυνατόν ταχύτερη ένταξη και πάλι της επιχείρησης στην παραγωγική της δραστηριότητα , την αποκατάσταση της αφερεγγυότητας της και την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη των περιουσιακών στοιχείων τα οποία διαθέτει για ενίσχυση της παραγωγής.³⁹

---

³⁹ Christoph G. Paulus , 2015

Όμως , για την ομαλή και δίκαιη θέσπιση και τήρηση διαδικασιών για την ικανοποίηση των ανωτέρω οικονομικών σκοπών είναι απαραίτητη το νομικό πλαίσιο το οποίο με τα μέσα του μπορεί να εξασφαλίσει διαφάνεια , δικαιοσύνη καθώς επρόκειτο για μια διαδικασία στην οποία συμμετέχουν πλείονες ενδιαφερόμενοι οι οποίοι έχουν και διαφορετικούς σκοπούς και συμφέροντα λόγου χάρη πιστωτές και εργαζόμενοι μιας επιχείρησης.

4.Α. Εξελίξεις της νομοθεσίας για τα νομικά πρόσωπα.

Τα θεμέλια για την αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας στις επιχειρήσεις τέθηκαν αρχικώς με το άρθρο 525 παρ. 1 του Εμπορικού Νόμου . Μεσολάβησαν επιμέρους νομοθετήματα , ν.δ. 3562/1956 για τις «παγωμένες πιστώσεις» , ο ν.1386/1983 για τις «προβληματικές επιχειρήσεις» και ο ν. 1892/1990 ο οποίος προχώρησε ακόμη περισσότερο τις ρυθμίσεις του και εφαρμοζόταν για τις «υπερχρεωμένες επιχειρήσεις». ⁴⁰

Πριν προχωρήσουμε αξίζει να αναφέρουμε επιγραμματικά το πεδίο ρυθμίσεων των ανωτέρω νομοθετημάτων. Το ν.δ.3562/1956 αφορούσε τις αρχικά μόνο τις ανώνυμες εταιρείες οι οποίες με βάση εκείνο ετίθεντο είτε υπό την διοίκηση ασκώντας την διαχείριση αυτών οι πιστωτές τους είτε σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης , παρέχοντας παράλληλα προστασία στις εταιρείες , αναστέλλοντας καταδιωκτικά ατομικά μέτρα . Επιπλέον , υπήρχε η δυνατότητα να καταθέσουν οι πιστωτές, οι οποίοι όμως εκπροσωπούσαν τουλάχιστον το 50% των οφειλών αίτηση πτώχευσης ενώπιον του αρμόδιου Πολυμελούς Πρωτοδικείου μπορούσαν τους , με σκοπό να τεθεί η εταιρεία σε καθεστώς προσωρινής διαχείρισης αντί να τεθεί σε πτώχευση και εν τέλει να διασώσουν την οικονομική κατάσταση της εταιρείας. Σε ότι αφορά τον ν.1386/1983 επρόκειτο για ένα σύστημα κανόνων το οποίο υπαγόρευε ένα διοικητικού συστήματος παραπτωχευτικής οιονεί αναγκαστικού χαρακτήρα εξυγίανση της εταιρείας , η οποία προσπάθεια βρισκόταν υπό την εποπτεία του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και στον Οργανισμό Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων ο οποίος αναλάμβανε την διοίκηση των προβληματικών αυτών εταιρειών με σκοπό την οικονομική αναδιαμόρφωση της εταιρείας και την διάσωσή της. Εάν κάτι τέτοιο δεν μπορούσε να επιτευχθεί τότε ακολουθούσαν η δικαστική οδός. Αποτέλεσε επομένως σύνολο ρυθμίσεων «Διοικητικού Οικονομικού Δικαίου». Και τέλος ο ν. 1892/1990 επέφερε ορισμένες

---

⁴⁰ Δούβλης Βασίλειος , Η αρχή και το τέλος της ειδικής εκκαθάρισης εμπορικών επιχειρήσεων στο ελληνικό δίκαιο της αφερεγγυότητας . Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών , τεύχος 2/2022 σελ.151-163.

αλλαγές στα πλαίσια της ειδικής εκκαθάριση αλλά και της «αναγκαστικής» εξυγίανσης με συμφωνία πιστωτών και επιχειρήσεων ακολουθώντας του προγενέστερου νομοθετήματος.⁴¹

Και όλα αυτά μέχρι να φτάσουμε στην θέσπιση του πρώτου πτωχευτικού κώδικα με τον νόμο 3588/2007 . Στην συνέχεια τροποποιήθηκε με τους νόμους 3858/2010 ,4013/2011 , 4055/2012 , 4072/2012 , 4336/2015 , και τέλος με τον νόμο 4446/2016 .⁴² Ο Πτωχευτικός Κώδικας όπως ίσχυε με τις ανωτέρω τροποποιήσεις περιλάμβανε την κύρια διαδικασία ρευστοποίησης – πτωχευτική διαδικασία αλλά και δύο προ – πτωχευτικές διαδικασίες , αυτή της εξυγίανσης της επιχείρησης και αυτή της ειδικής εκκαθάρισης οι οποίες θεσπίστηκαν με τον νόμο 4013/2011.

Ειδικότερα οι ανωτέρω προ-πρωχευτικές διαδικασίες εξυγίανσης και ειδικής εκκαθάρισης εφαρμόστηκαν με σκοπό την διάσωση των επιχειρήσεων των προσώπων εκείνων τα οποία σύμφωνα με τον ανωτέρω νόμο διαθέτουν πτωχευτική ικανότητα αλλά και σε περίπτωση μη ευδοκίμησης των ανωτέρω προσπαθειών η κήρυξη της πτώχευσης διά της δικαστικής οδού. Σκοπός των θεσπιζόμενων αυτών διαδικασιών είναι να αποφευχθεί η πτώχευση και να διασωθεί η επιχείρηση. Συγκεκριμένα , τα πρόσωπα τα οποία έχουν εμπορική ιδιότητα αλλά και οι ενώσεις προσώπων με νομική προσωπικότητα και οικονομικό σκοπό δύνανται να επιλέξουν την διαδικασία εξυγίανσης , όταν βρίσκονται σε αδυναμία ή επαπειλούμενη αδυναμία αποπληρωμής των χρεών τους αλλά και όταν απλώς αυτή πιθανολογείται , έπειτα από ρητή συμφωνία με τους δανειοδότες τους με σκοπό την συνέχιση της επιχείρησης. Άλλως μπορούν να επιλέξουν την ειδική εκκαθάριση όπου πραγματώνεται πώληση της εταιρείας σε πλειοδοτικό διαγωνισμό. Εν συνεχεία επί την βάση των ανωτέρω διαδικασιών το επόμενο χρονικό διάστημα – Νοέμβριος 2014 ψηφίστηκε ο ειδικός νόμος 4307/2014 με τον οποίο θεσπίστηκαν έκτακτα μέτρα και προβλέφθηκαν διαδικασίες μετά έκδοση δικαστικής απόφασης για τις βιώσιμες εκείνες επιχειρήσεις οι οποίες επιδιώκουν να ρυθμίσουν τις οφειλές τους προς τους χρηματοδοτικούς οργανισμούς , προς το δημόσιο και προς τους ασφαλιστικούς φορείς , εφαρμόζοντας και πάλι είτε την μέθοδο της εξυγίανσης είτε της ειδικής

---

⁴¹ Δούβλης Βασίλειος , Η αρχή και το τέλος της ειδικής εκκαθάρισης εμπορικών επιχειρήσεων στο ελληνικό δίκαιο της αφερρεγγυότητας . Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών , τεύχος 2/2022 σελ.151-163.

⁴² Christoph G. Paulus , Ποταμίτης Στάθης , Ρόκας Ν. Αλέξανδρος , Ignatio Tirado. «Το Πτωχευτικό Δίκαιο ως ένας από τους βασικούς πυλώνες της οικονομίας της αγοράς.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 11ος 2015: 1065-1083.

εκκαθάρισης . Η ανωτέρω εφαρμογή του νόμου διήρκεσε μέχρι και την 31-3-2016 οπότε και έπαυσε η εφαρμογή του. ⁴³

Σε ισχύ όμως σήμερα δεν παραμένει κανένα από τα παραπάνω νομοθετήματα και εφαρμόζεται ο νέος νόμος 4738/2020 αντιμετώπισης της αφερεγγυότητας τόσο για τα φυσικά όσο και για τα νομικά πρόσωπα . ⁴⁴

Ο Νόμος 4738/2020 , όπως ισχύει , έχει ενοποιήσει τις διαδικασίες διευθέτησης αφερεγγυότητας τόσο για τα φυσικά όσο και για τα νομικά πρόσωπα. Συγκεκριμένα , προσέδωσε πτωχευτική ιδιότητα σε όλα τα φυσικά πρόσωπα με το άρθρο 76 παρ. 1 εδ. α' μεν και δε διεύρυνε την πτωχευτική ικανότητα των νομικών προσώπων με το εδ'β παρ.1 άρθρου 76 του ανωτέρω νόμου.

Εισήχθη ένα μοντέλο ενιαίας πτωχευτικής διαδικασίας για όλα τα πρόσωπα δηλαδή σε εμπόρους και μη. Εφαρμόζεται καταρχήν με τον ίδιο τρόπο για όλους εφαρμόζοντας τις επιμέρους διατάξεις εφόσον αυτές δεν είναι άνευ αντικειμένου ανάλογα κάθε φορά με τις ιδιαιτερότητες του κάθε οφειλέτη παρουσιάζεται ενδιαφέρον σε συγκεκριμένα στάδια κάθε φορά. Ο νόμος έχει στην βάση του στόχο την συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη διά της εφαρμογής της πτωχευτικής διαδικασίας αλλά όχι μόνο. Εισάγει και περαιτέρω διαδικασίες ρύθμισης οφειλών έχοντας ως στόχο την παροχή δεύτερης ευκαιρίας προς τον οφειλέτη και την απαλλαγή του οφειλέτη από το δυσβάσταχτο ύψος των χρεών του (άρθρα 192-193 του 4738/2020). Λόγω του ότι επρόκειτο όμως για ένα ενοποιημένο νομοθέτημα ενυπάρχουν ειδικότερες διαδικασίες για την διευκόλυνση του μη επιχειρηματία οφειλέτη , όπως η απλοποιημένη διαδικασία μικρού αντικειμένου για την περίπτωση οφειλετών των οποίων η περιουσία δεν ξεπερνά τις 350.000 ευρώ.

Τέλος , ενδιαφέρον παρουσιάζει η ρύθμιση του άρθρου 217 επ. του ανωτέρω νόμου σε ότι αφορά την προστασία της κύριας κατοικίας του μη επιχειρηματία οφειλέτη καθώς προβλέπει την μεταβίβαση της κύριας κατοικίας μετά από αίτημα του οφειλέτη σε «παραχωρησιούχο του Δημοσίου» ως φορέας ο οποίος αποκτά αυτήν και την επαναμισθώνει στον οφειλέτη επί δωδεκαετία με αντίστοιχο στεγαστικό επίδομα του

---

⁴³ Ψυχομάνης Δ. Σπυρίδων «Η προβληματική των " κόκκινων δανείων" » , *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 11 2016: 1327-1333.

⁴⁴ Δούβλης Βασίλειος Η αρχή και το τέλος της ειδικής εκκαθάρισης εμπορικών επιχειρήσεων στο ελληνικό δίκαιο της αφερεγγυότητας . *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών* , τεύχος 2/2022 σελ.151-163.

δημοσίου παρέχοντας παράλληλα το δικαίωμα επαναγοράς στον οφειλέτη μέχρι και την λήξη της ανωτέρω περιγραφόμενης μίσθωσης.⁴⁵

4.B. Προβλέψεις για τα φυσικά πρόσωπα :

Στην συνέχεια της παρούσης εργασίας θα παρουσιαστούν οι νομοθετικές παρεμβάσεις οι οποίες έγιναν προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων οφειλών μεν και δε να προστατευθούν οι ιδιώτες δανειολήπτες. Αξίζει να επισημανθεί ότι στο ελληνικό έννομο περιβάλλον μέχρι πριν την θέσπιση του νόμου 3869/2010 δεν προβλέπονταν διαδικασίες οι οποίες να προστατεύουν και να διευθετούν την αδυναμία πληρωμής χρεών και την αφερεγγυότητα του μη έχοντα εμπορική ιδιότητα οφειλέτη. Οι προβλέψεις δηλαδή πριν το 2010 περί αντιμετώπισης της αφερεγγυότητας και την επερχόμενη πτώχευση υπήρχαν αρχικώς για τους εμπόρους και μόνο.

- Προστασία φυσικών προσώπων σε περίπτωση αφερεγγυότητας από τον ΑΚ.

Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν μέχρι τότε ο μη έχων εμπορική ιδιότητα οφειλέτης να αναζητεί προστασία αποκλειστικά και μόνο στις διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Ιδίως τις διατάξεις, 288 ΑΚ περί καταχρηστικότητας, 388 παρ. 1 απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών αλλά και το 179 ΑΚ για την κατάχρηση της ανάγκης της απειρίας και της κουφότητας. Η νομολογία έχει αναγνωρίσει την εφαρμογή του 288 ΑΚ σε ότι αφορά την συμπεριφορά της τράπεζας έναντι του δανειολήπτη. Στα πλαίσια της τήρησης της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών όταν ο δανειολήπτης βρίσκεται σε απρόβλεπτη και τέτοιου ύψους δυσχέρεια ώστε να αδυνατεί να εξυπηρετεί το δάνειό του οφείλει να λαμβάνει εκείνα τα μέτρα τα οποία δεν θα εξαντλήσουν παντελώς τον οφειλέτη προκειμένου να προστατέψει αποκλειστικά και μόνο τα συμφέροντά της. Ιδίως αναφέρεται η ανωτέρω σκέψη στην ΠρΑθ 2087/2004 απόφαση όπου λέγεται χαρακτηριστικά ότι η τράπεζα οφείλει «η παροχή της να τελεί σε αναλογία με την αντιπαροχή από τον πελάτη της» αλλά και «να μην επιδιώκει μονομερώς την πρόταση των ατομικών της συμφερόντων». ⁴⁶ Στα πλαίσια όμως των γενικών αυτών ρητρών οι λύσεις που μπορούν να υπάρχουν διά της δικαστικής οδού θα είναι ιδιαίτερες δύσκολες και χρονοβόρες. Δεν θα ήταν δυνατό να ανοίξει μια δίκη η οποία θα αφορά τους πλείονες

---

⁴⁵ Ψαρουδάκης Γιώργος. «Η αφερεγγυότητα του μη επιχειρηματία οφειλέτη στο νέο πτωχευτικό δίκαιο.» *ΕΕμπΔ* 2021, σελ. 1-27.

⁴⁶ Δέλλιος Δέλλιος, Γιώργος. «Εκκρεμείς τραπεζικές πιστωτικές συμβάσεις σε περιόδους οικονομικής κρίσης.» *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, τεύχος 2012/ΙΒ, σελ. 247-250.

πιστωτές στις περισσότερες περιπτώσεις , αλλά θα έπρεπε να επιδιωχθεί για οφειλή ξεχωριστή δικαστική διαδικασία. Κάτι το οποίο βέβαια θα ήταν ασύμφορο και για όλους. Ο οφειλέτης θα υποβαλλόταν σε έναν άκρως δαπανηρό , δύσκολο και εξαιρετικά χρονοβόρο δικαστικό αγώνα δεδομένου και της διαδικασίας στα ακροατήρια αλλά και ο κάθε δανειστής από την άλλη πιθανόν να ζημιούταν καθώς η κάθε δίκη θα αφορούσε τον συγκεκριμένο και μόνο δανειστή χωρίς καμία πρόβλεψη για την εξασφάλιση των έτερων δανειστών του οφειλέτη. ⁴⁷

- Λοιπά νομοθετήματα χωρίς όμως ολοκληρωμένες λύσεις πριν τον νόμο 3869/2010.

Αργότερα το έτος 2007 , για την προστασία των δανειοληπτών εφαρμόστηκαν ορισμένες μεμονωμένες ρυθμίσεις αρχικά με τον νόμο 3587/2007 και μετέπειτα το 2008 με τον ν. 3714/2008 . Ειδικότερα , με την διάταξη του άρθρου 5 του Ν.3714/2008 προβλέφθηκε η απαγόρευση στην επιβολή κατάσχεσης , επί ακινήτου το οποίο χρησιμοποιείται από τον οφειλέτη ως πρώτη κατοικία , από την πλευρά των πιστωτικών ιδρυμάτων ή των εταιρειών διαχείρισης οι οποίες είχαν αναλάβει την διαχείριση των δανείων , αναφορικά με απαιτήσεις των οφειλετών από καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες . Η απαγόρευση αυτή ίσχυε υπό ορισμένες προϋποθέσεις . Απαιτούνταν ο λαβών καταναλωτικό δάνειο ή πιστωτική κάρτα να είναι καταναλωτής , ο εκτελεστός τίτλος να μην βασίζεται σε οφειλή η οποία να ξεπερνά τα 20.000 ευρώ , να μην έχει παραχωρηθεί από τον δανειολήπτη προσημείωση ή υποθήκη προς εξασφάλιση της τράπεζας για το συγκεκριμένο πιστωτικό προϊόν , να αποδεικνύεται ότι ο οφειλέτης βρίσκεται σε αδυναμία πληρωμής να εκπληρώσει την ανωτέρω υποχρέωση και τέλος να είχε ασκήσει ανακοπή κατά της πρώτης πράξης εκτέλεσης η οποία ακολούθησε την επιταγή προς πληρωμή κατά τις προβλέψεις του τότε ισχύοντος άρθρου 933 εντός της αποκλειστικής προθεσμίας 15 ημερών. Μετέπειτα θεσπίστηκε ο νόμος 3758/2009 όπου ρυθμίστηκε το πλαίσιο λειτουργίας των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις οι οποίες έχουν ως σκοπό την επιδίωξη είσπραξης απαιτήσεων των οφειλετών έναντι των πιστωτικών ιδρυμάτων.

---

⁴⁷ Αθανασίου Μιχάλης , Άγγελος Αλεξανδρόπουλος κ.λπ. *Υπερχρεωμένοι οφειλέτες : από τις οφειλές προς τις Τράπεζες στις οφειλές προς το δημόσιο*. Μοντάζ: Ευγενία Ν. Τζαννίνη. Εκδόσεις Σάκκουλα - Αθήνα , Θεσσαλονίκη , 2016.

- Νόμος 3869/2010

Στην συνέχεια η χώρα το 2010 υπέγραψε την συμφωνία του Πρώτου Μνημονίου με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή , Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Με βάση το ανωτέρω η Τράπεζα της Ελλάδος ανέλαβε την υποχρέωση να παρακολουθεί την ρευστότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων της χώρας λόγω των μη εξυπηρετούμενων δανείων το ποσοστό των οποίων αυξάνει και να λάβει σε συνεργασία με τους κυβερνητικούς τα κατάλληλα μέτρα. Αποτέλεσμα της προτροπής αυτής ήταν ο Νόμος 3869/2010 «νόμος Κατσέλη» ο οποίος ακολούθως τέθηκε σε ισχύ. Με βάση αυτόν δόθηκε η δυνατότητα σε φυσικά πρόσωπα τα οποία δεν έχουν την εμπορική ιδιότητα , τα οποία χωρίς δόλο έχουν περιέλθει σε μόνιμη και γενική αδυναμία πληρωμών των ληξιπρόθεσμων χρεών τους , να ρυθμίσουν τις οφειλές τους αυτές επιτυγχάνοντας μερική και ή και ολική ακόμη απαλλαγή από τα χρέη τους είτε με συμβιβασμό με τους δανειστές είτε διά της δικαστικής οδού , καταθέτοντας την απαιτούμενη αίτηση στο κατά τόπον αρμόδιο Ειρηνοδικείο.

Παράλληλα με βάση τον ανωτέρω νόμο υπάρχει και η πρόβλεψη περί ρευστοποίησης της περιουσίας του οφειλέτη για την ικανοποίηση των δανειστών του , παρέχοντας όμως προστασία στην πρώτη κατοικία του αλλά και η δυνατότητα απαλλαγής του οφειλέτη από τα χρέη του τηρώντας τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος.⁴⁸ Ο ανωτέρω νόμος τροποποιήθηκε τέσσερες φορές μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια τα οποία ακολούθησαν της ισχύος του . Ειδικότερα , με το άρθρο 85 του ν. 3996/2011 , με το άρθρο 29 παρ. 15 του ν.4019/2011 , με το νόμο 4161/2013 και τέλος με τον νόμο 4336/2015 και με τον νόμο 4346/2015 και εν τέλει με τον νόμο 4549/2018.

- Λοιπές ρυθμίσεις νομοθετικές μετά την θέσπιση του ανωτέρω κομβικής σημασίας νόμου.

Ακολούθως με τον Ν.4224/2013 προβλέφθηκε η έκδοση περαιτέρω πράξης του Υπουργικού Συμβουλίου με την οποία προκρίθηκε η σύσταση του «Κυβερνητικού Συμβουλίου Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους» . Οι αρμοδιότητες του ορίστηκαν στο πεδίο της οριοθέτησης πολιτικών για την διαχείριση των λεγόμενων μη εξυπηρετούμενων δανείων των ιδιωτών οφειλετών καθώς και στον καθορισμό των κρίσιμων εννοιών όπως αυτών του «συνεργάσιμου δανειολήπτη» και των «εύλογων δαπανών διαβίωσης» , έννοιες οι οποίες θα χρησιμοποιούνται στις επιχειρούμενες εξωδικαστικές ή δικαστικές

---

⁴⁸ Ψυχομάνης Δ. Σπυρίδων «Η προβληματική των " κόκκινων δανείων".» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 11 2016: 1327-1333.

ρυθμίσεις. Οι έννοιες αυτές έμελλε να αποτελέσουν την βάση του Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών ο οποίος τίθεται σε ισχύ το επόμενο χρονικό διάστημα που ακολούθησε .

Στην συνέχεια ακολούθησε ο νόμος 4354/2015 ο οποίος τροποποιήθηκε με τον νόμο 4389/2016. Με το ανωτέρω νομοθέτημα δύνανται οι τράπεζες να αναθέτουν από την μια μέρος των προς εισπράξη απαιτήσεων και το σύνολο αυτών σε Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις και από την άλλη με βάση τις διατάξεις του νόμου να μεταβιβάζουν επί τη βάση πώλησης σε Εταιρείες Μεταβίβασης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις . Οι ως άνω ειδικά αναφερόμενες εταιρείες θα αδειοδοτούνται και θα εποπτεύονται από τον Τράπεζα της Ελλάδος όπως ο συγκεκριμένος νόμος ορίζει. Περαιτέρω , μεταξύ των τροποποιήσεων τις οποίες επέφερε ο ν.4389/2016 στον νόμο 4354/2015 επανέφερε την σύσταση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Ιδιωτικού Χρέους με την Τράπεζα της Ελλάδος να συνδράμει το έργο του το οποίο αυτή τη φορά ήταν περισσότερο οργανωμένο και με πιο δυναμικές προοπτικές.

Με το 2015 παρατηρήθηκε έντονη νομοθετική δραστηριότητα με σκοπό αυτή τη φορά την εξωδικαστική διευθέτηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων , απομακρυνόμενη από πρακτικές αναγκαστικής είσπραξής τους . Αυτές οι νομοθετικές παρεμβάσεις ήταν οι εξής : 1) ο Κώδικας Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) με τον οποίο προτείνονται ρυθμίσεις των υπολειπόμενων ποσών των δανείων είτε ιδιωτών είτε επιχειρήσεων με σκοπό είτε την προσωρινή είτε την οριστική τους ρύθμιση και εν τέλει εξομάλυνσης των καταβολών από την πλευρά των δανειοληπτών , 2) χρονικά το επόμενο διάστημα η ψήφιση νόμου περί την σύσταση εταιρειών στις οποίες θα πωλούνται ή θα ανατίθεται η διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Οι εν λόγω οντότητες εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος και οφείλουν να τηρούν τις προϋποθέσεις τις οποίες θέτει ο νόμος για την προστασία των οφειλετών . Να σημειωθεί ότι πρακτικά τέθηκε σε εφαρμογή το 2017 οπότε και χορηγήθηκαν οι πρώτες άδειες από την ΤτΕ , 3) εν συνέχεια από το 2017 τέθηκε σε λειτουργία η πλατφόρμα εξωδικαστικού μηχανισμού υπό τον έλεγχο της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους και τέλος να σημειωθεί ότι ήδη από το 2017 έχουν καθιερωθεί οι ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί για την αντιμετώπιση των «κόκκινων» δανείων. ⁴⁹

---

⁴⁹ Απαλαγάκη Χαρούλα. www.hba.gr/18-7-2018 δημοσίευση , <https://www.hba.gr/Media/Details/364>.

4.Γ. Ειδικότερη αναφορά στον νόμο 3869/2010 μετά την τροποποίηση του 4346/2015.

Ο Νόμος 3869/2010 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ την 3^η/8^{ου}/2010 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η-9^{ου}-2010 και η τελευταία τροποποίηση επήλθε με τον νόμο 4549/2018 . Στο πεδίο εφαρμογής του νόμου εντάχθηκαν μετά την τροποποίηση με τον ν.4336/2015 δόθηκε η δυνατότητα στους οφειλότες να υπαγάγουν στις ρυθμίσεις του νόμου και τις οφειλές τους προς τα ασφαλιστικά ταμεία και την φορολογική διοίκηση ώστε να μπορούν να ρυθμιστούν συνολικά με τους λοιπούς ιδιώτες πιστωτές του οφειλέτη.⁵⁰ Η κομβικής σημασίας τροποποίηση αυτή εισήγαγε επίσης και μια ειδική διαδικασία διευθέτησης – απαλλαγής του συνεργάσιμου οφειλέτη από μικροοφειλές η οποία στόχευε στην ταχεία εκκαθάριση αυτών υπό την ειδική διαδικασία του άρθρου 5^α του νόμου όπως αυτό προστέθηκε με την εν λόγω τροποποίηση.⁵¹

Σκοπός του νόμου είναι η εφαρμογή διαδικασιών οι οποίες στοχεύουν στην απελευθέρωση του οφειλέτη από την υπερχρέωση εν γένει και ειδικότερα με βάση την κεντρική διάταξη του άρθρου 8 του νόμου 3869/2010 έπειτα από δικαστική ρύθμιση των οφειλών του και τηρώντας την να απαλλαγθεί από το υπόλοιπο των χρεών του με στόχο την επανένταξη του στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Περαιτέρω στην παρ. 5 του άρθρου προβλέπεται μέχρι και η πλήρης απαλλαγή του οφειλέτη από τα χρέη του όταν και μόνο τα εισοδήματά του είναι ανύπαρκτα ή όλως πενιχρά ή και όταν για τυχόν προκύπτοντες άλλους εξαιρετικούς λόγους και γίνεται σε κάθε περίπτωση σαφές και βέβαιο ότι δεν υφίσταται ουδεμία δυνατότητα αποπληρωμής αυτών από τον οφειλέτη. Επιπλέον για την ειδικότερη κατηγορία των μικροοφειλών της παρ. 5^α του άρθρου 8 του νόμου πέρα από τις κατωτέρω περιγραφόμενες προϋποθέσεις απαιτείται να πρόκειται για «μη εισπράξιμα» χρέη όπως χαρακτηριστικά αναφέρονται στο νόμο , παντελή έλλειψη ρευστότητας από τον οφειλέτη μεν και δε να πληρεί τα χαρακτηριστικά του συνεργάσιμου δανειολήπτη.⁵²

Σύμφωνα , λοιπόν με το περιεχόμενο των διατάξεων των άρθρων 2,4,5,7 και 8 του Ν.3869/2010 γίνεται δεκτό ότι εκείνος ο οφειλέτης ο οποίος επιδιώκει την ρύθμιση των χρεών του και την απαλλαγή του από αυτά είναι απαραίτητο να συμμορφωθεί με τα

⁵⁰ Απόφαση ΕιρΑθ 142/2020 , ανακτήθηκε από Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Ισοκράτης.

⁵¹ Τσιαφούτης Βίκτωρας. «Η νέα διαδικασία της ταχείας διευθέτησης μικροοφειλών , σύμφωνα με το άρθρο 5α του Ν.3869/2010.» *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο*, τεύχος : 9 / 2015, σελ. 171-184.

⁵² Όπως και παραπάνω.

ακόλουθα στάδια της διαδικασίας όπως ο νόμος ορίζει. Δηλαδή, θα πρέπει καταρχήν να προσπαθήσει την εύρεση ορισμένης λύσης διά του εξωδικαστικού συμβιβασμού με τους πιστωτές του, εν συνεχεία η υποβολή σχεδίου διευθέτησης οφειλών (άρθρο 7 παρ.2) με σκοπό τον δικαστικό συμβιβασμό και εν τέλει να καταφύγει στην διαδικασία δικαστικής ρύθμισης του άρθρου 8. Για την εφαρμογή του κάθε σταδίου προϋποτίθεται η αποτυχία του προηγούμενου ώστε να πληρείται το νομότυπο της διαδικασίας και να μην απορριφθεί η αίτηση του ως απαράδεκτη.⁵³

Για την υπαγωγή στις ευεργετικές του διατάξεις ο οφειλέτης πρέπει να πληρεί ορισμένα κριτήρια υποκειμενικά αλλά και αντικειμενικά όπως αναλύονται κατωτέρω.

A) Υποκειμενικά κριτήρια.

- Υπάγονται στις ρυθμίσεις τους μόνο φυσικά πρόσωπα. Αποκλείονται από την υπαγωγή σε αυτόν τα νομικά πρόσωπα είτε είναι ιδιωτικού είτε δημοσίου δικαίου. Ειδικότερα εντάσσονται εκείνα τα πρόσωπα τα οποία στερούνται πτωχευτικής ικανότητας. (όπως προέβλεπε ο ισχύον Πτωχευτικός Κώδικας στο άρθρο 2 πτωχευτική ικανότητα δύνανται να έχουν οι έμποροι όπως αυτοί προσδιορίζονται από το άρθρο 1 του ΒΔ 2/14-5-1935 Εμπορικός Νόμος, όσοι δηλαδή μετέρχονται εμπορικές πράξεις όπως αυτές ορίζονται στα άρθρα 2 και 3 του τελευταίου και όσοι έχουν ως κύριο επάγγελμα την εμπορία. Ειδικότερα, αξίζει να αναφερθεί ότι θεωρούνται εμπορικές αναλογικώς και άλλες πράξεις δεδομένου ότι οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες μεταβάλλονται, αρκεί να εμπεριέχουν τα χαρακτηριστικά αυτών όπως διαμεσολαβητικό χαρακτήρα στην διακίνηση των αγαθών, ανάληψη κινδύνου κλπ. Ακόμη, έμπορος θεωρείται με την παραπάνω συλλογιστική ακόμη και αυτός που μετέρχεται παράνομες εμπορικές πράξεις. Δεν αρκεί όμως απλά η επιχείρηση των πρότυπα αλλά και των αναλογικώς λαμβανομένων εμπορικών πράξεων όπως αυτές ορίζονται παραπάνω αλλά είναι αναγκαίο αυτές να ασκούνται κατά σύνηθες επάγγελμα και ως μέσο βιοπορισμού για προσδώσουν στο πρόσωπο την εμπορική ιδιότητα.

Η νομολογία για την αποσαφήνιση του όρου «ενάσκηση αυτών κατά σύνηθες επάγγελμα», υποστηρίζει ότι δεν απαιτείται η συστηματική οργάνωση της οποιασδήποτε από τις παραπάνω δραστηριότητες δηλαδή για παράδειγμα δεν είναι αναγκαία η οικονομική δαπάνη για χρήση σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού ή η σύνδεση της δραστηριότητας με ένα συγκεκριμένο τόπο. Να σημειωθεί ότι εκείνοι οι οποίοι ήταν έμποροι αλλά κατά την χρονική στιγμή κατάθεσης της αίτησης σύμφωνα με τον

---

⁵³ Απόφαση Ειρ.Πατρών 19/2012, δημοσιευμένη στο περιοδικό Χρη.Δικ. 1/2014, σελ. 128 – 129.

συγκεκριμένο νόμο είχαν απωλέσει την ιδιότητά τους αυτή χωρεί και για αυτούς υπαγωγή στις διατάξεις στις διατάξεις του ανωτέρω νόμου υπό την προϋπόθεση ότι είναι ομαλά ανταποκρινόμενοι απέναντι στις οφειλές τους προς τους δανειστές και δεν βρίσκονται σε παύση πληρωμών.

Ο αιτών λοιπόν , υποχρεούται να εισφέρει τα κρίσιμα εκείνα πραγματικά περιστατικά στη δίκη τα οποία αποδεικνύουν και στηρίζουν την νόμιμη ενεργητική νομιμοποίηση του. Άλλως ενέχει τον κίνδυνο η αίτησή του να απορριφθεί λόγω έλλειψης ενεργητικής νομιμοποίησης ως απαράδεκτη - ως ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως λόγω αοριστίας.

Εν κατακλείδι το κρίσιμο εκείνο στοιχείο , για την ενεργητική νομιμοποίηση του προσώπου και την παραδεκτή υποβολή της αίτησης σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του 3869/2010 είναι κατά το χρόνο κατάθεσης της αίτησης , είναι το αν διαθέτει ή όχι την πτωχευτική ικανότητα χωρίς να ασκεί επιρροή στο παραδεκτό της αίτησης η προέλευση των χρεών του αν αυτά προέρχονται από την προηγούμενη επαγγελματική εμπορική του δραστηριότητα ή όχι.

Την κατηγορία των υποκειμενικών κριτηρίων για την υπαγωγή του αιτούντα στις ευεργετικές διατάξεις του νόμου συμπληρώνει η έλλειψη δόλου κατά την περιέλευση του σε αδυναμία πληρωμών των οφειλών του. Η έννοια του δόλου λαμβάνεται όπως γίνεται αποδεκτό και από την νομολογία σύμφωνα με τις παραδοχές του αστικού δικαίου περί δόλου. Συγκεκριμένα προβλέπεται στα πλαίσια του τελευταίου ως μορφή πταίσματος επί τη βάση του άρθρου 330 ΑΚ η οποία έχει επί λέξη ως εξής: « ο οφειλέτης ενέχεται , αν δεν ορίζεται κάτι άλλο , για κάθε αθέτηση της υποχρέωσης του από δόλο ή αμέλεια , δική του ή των νόμιμων αντιπροσώπων του . Αμέλεια υπάρχει όταν δεν καταβάλλεται η επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές.» Με την συγκεκριμένη διάταξη προβλέπονται δύο μορφές πταίσματος , τον δόλο και την αμέλεια.

Ενώ όμως αποσαφηνίζει από την μία τον όρο της αμέλειας , από την άλλη αφήνει στην κρίση της νομικής επιστήμης και των δικαστηρίων τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών της έτερης μορφής πταίσματος , του δόλου. Επομένως , όπως γίνεται αποδεκτό από την νομολογία η έννοια του δόλου στο αστικό δίκαιο συμπίπτει με αυτή του άρθρου 27 παρ.1 ΠΚ στην οποία ορίζεται επί λέξει ως εξής: « με δόλο (με πρόθεση) πράττει όποιος θέλει την παραγωγή των περιστατικών που κατά το νόμο απαρτίζουν την έννοια κάποιας αξιόποινης πράξης , επίσης όποιος γνωρίζει ότι με την πράξη του

ενδέχεται να παραχθούν αυτά τα περιστατικά και το αποδέχεται». Με την διάταξη δηλαδή αυτή προβλέπονται δύο είδη δόλου άμεσο δόλος μεν και δε ενδεχόμενος.⁵⁴

Ειδικότερα , πράττει με άμεσο δόλο εκείνος ο οποίος «θέλει» - επιδιώκει την επέλευση του εγκληματικού αποτελέσματος (δόλος άμεσος α' βαθμού) καθώς και αυτός ο οποίος προβλέπει το αποτέλεσμα της συμπεριφοράς του και το αποδέχεται (άμεσος δόλος β' βαθμού) . Επίσης δολίως ενεργεί και εκείνος ο οποίος προβλέπει το αποτέλεσμα ως πιθανή συνέπεια της πράξης του παρά ταύτα όμως αποδέχεται την επέλευση αυτού . Τότε βέβαια γίνεται λόγος για ενδεχόμενο δόλο.

Χαρακτηριστική περίπτωση ενδεχόμενου δόλου είναι ο υπερδανεισμός του οφειλέτη , η συννομολήγηση δηλαδή περισσότερων πιστωτικών προϊόντων με πλείονα πιστωτικά ιδρύματα , στα οποία λόγω του ύψους τους σε συνδυασμό με τις παρούσες και τις «μελλοντικές ευλόγως αναμενόμενες» προέβλεπε ως πιθανότητα ότι δεν μπορούσε να ανταποκριθεί , παρόλα αυτά όμως προχώρησε στην σύναψη των εν λόγω δανειακών συμβάσεων.⁵⁵

Στα πλαίσια του άρθρου 1 παρ. 1 του Νόμου 3869/2010 ο δόλος αφορά την περιέλευση του οφειλέτη σε γενική και μόνιμη αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρεών του. Ως χρονικό σημείο αναφοράς της ύπαρξης ή μη δόλου είναι είτε η χρονική στιγμή ανάληψης της οφειλής από τον υπόχρεο είτε όμως δύναται να προκύψει και μεταγενέστερα αυτής. Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης διάταξης ο υπερχρεωμένος οφειλέτης πράττει δολίως όταν με την συμπεριφορά του επιδίωκε την αδυναμία πληρωμών αλλά και όταν προβλέπει ως δυνατή συνέπεια των ενεργειών του την αδυναμία πληρωμών του και παρόλα αυτά εμμένει σ' αυτή χωρίς να προσπαθεί να αλλάξει αυτή. Προχωρά δηλαδή σε κάρπωση κινητών ή ακίνητων πραγμάτων γνωρίζοντας δολίως εκ των προτέρων ή υπαιτίως μεταγενέστερα προκαλέσει την αδυναμία πληρωμής των ποσών εκείνων τα οποία έλαβε για να τα αποκτήσει , υπερβαίνοντας την παρούσα ή την εύλογα αναμενόμενη μελλοντική οικονομική του δυνατότητα να ανταποκριθεί στην αποπληρωμή αυτών.

Επιπλέον , για τον προσδιορισμό του στοιχείου του δόλου αρκεί η υποκειμενική του αυτή σύνδεση με τις προθέσεις του οφειλέτη χωρίς να απαιτείται η συνεκτίμηση και περαιτέρω

---

⁵⁴ Βλ. ΑΠ 65/2017 Δ' Τμήμα

http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=R7OG6P4CXH152N2QJPS5UD3I4RQG3R&apof=65_2017&info=%D0%CF%CB%C9%D4%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%C4 / τελευταία πρόσβαση 10/7/2022.

⁵⁵ ΑΠ 59/2021, ΑΠ 515/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

αντικειμενικών στοιχείων όπως λόγου χάρη η εξέταση της πιστοληπτικής του ικανότητας από το πιστωτικό ίδρυμα. Έχει νομολογηθεί και υποστηριχθεί από μέρος της νομολογίας ότι ακόμη και σε περίπτωση συνυπαιτότητας του πιστωτικού ιδρύματος το οποίο δεν εξέτασε ως όφειλε την πιστοληπτική ικανότητα και εν γένει την φερεγγυότητα του συμβαλλόμενου δανειολήπτη , δεν αναιρείται η δόλια συμπεριφορά του οφειλέτη ανεξαρτήτως από το γεγονός ότι συντρέχει και υπαιτιότητα του πιστωτικού ιδρύματος για την επέλευση του δυσμενούς αποτελέσματος διόγκωσης των χρεών του οφειλέτη σε τέτοιο επίπεδο που ο τελευταίος αδυνατεί να αποπληρώσει.⁵⁶

Τέλος , είναι αναγκαίο να επισημάνουμε για να επιληφθεί το δικαστήριο της εν λόγω προϋπόθεσης αυτή θα πρέπει να προταθεί κατ' ένσταση από τους πιστωτές με τρόπο ορισμένο – σαφή έκθεση των περιστατικών εκείνων τα οποία θεμελιώνουν την ύπαρξη δόλου αλλά και να αποδειχθεί , έχοντας δηλαδή το βάρος απόδειξης ο πιστωτής.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα δόλιας περιέλευσης του οφειλέτη σε αδυναμία πληρωμών είναι η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων του σε χρονικό σημείο κρίσιμο για δυνατότητά του αποπληρωμής οπότε και ενέχει στοιχεία δολιότητας. Συγκεκριμένα ενέχει στοιχεία δολιότητας όταν με την μεταβίβαση του εν λόγω περιουσιακού στοιχείου η λοιπή περιουσία του οφειλέτη μετά την ρευστοποίηση της δεν επαρκεί για την ικανοποίηση των πιστωτών του ή συνάδει με την αποστέρηση του οφειλέτη από προσόδους τις οποίες είχε από την εκμετάλλευση του και θα μπορούσε με το εισόδημα αυτό να εξυπηρετεί τις οφειλές του. Κρίσιμο επίσης δεδομένο το οποίο λαμβάνεται υπόψιν είναι το χρονικό σημείο της μεταβίβασης , αν αυτή συμφωνήθηκε σε χρονικό σημείο κατά το οποίο εξυπηρετούσε κανονικά τα χρέη ή σε περίοδο κατά την οποία είχαν καταστεί ληξιπρόθεσμα αλλά και η αιτία της μεταβίβασης . Αν έγινε λόγω χαριστικής αξίας με σκοπό την διάσωση περιουσιακού στοιχείου της οικογένειας ή λόγω πώλησης και κατ' επέκταση αν το συμφωνηθέν αντίτιμο επρόκειτο να το χρησιμοποιούσε ο οφειλέτης για την κάλυψη μέρος των οφειλών του ή αναλώθηκε σε κάλυψη προσωπικών αναγκών του οφειλέτη.⁵⁷

---

⁵⁶ Αθανασίου Μιχάλης , Άγγελος Αλεξανδρόπουλος κ.λπ. *Υπερχρεωμένοι οφειλέτες : από τις οφειλές προς τις Τράπεζες στις οφειλές προς το δημόσιο .* , .Επιμέλεια : Ευγενία Ν. Τζαννίνη. Εκδόσεις Σάκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2016 , σελ.28-29 και με την εκεί παραπομπή στην δικαστική απόφαση ΕιρΠειρ318/2014 (αδημοσίευτη) .

⁵⁷ Όπως και παραπάνω και με την εκεί παραπομπή στην δικαστική απόφαση ΕιρΚρωπ 978/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ , σελ 29-31 . Και ΑΠ 59/2021 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ – εξετάζεται κατά περίπτωση αν πρόκειται για καταδολιευτικές μεταβιβάσεις οι οποίες μπορούν να κριθούν με τα άρθρα 939 επ. ΑΚ είτε να ληφθούν υπόψιν ως καταχρηστική συμπεριφορά του οφειλέτη εφόσον πρόκειται για απρόσοδο ακίνητο το οποίο όμως είναι ρευστοποιήσιμο τότε χωρεί ένσταση σύμφωνα με τα άρθρα 281 ΑΚ .

Αντικειμενική προϋπόθεση υπαγωγής στο Νόμος 3869/2010 .

Ο νόμος συνδέει την ύπαρξη δόλου στο πρόσωπο του οφειλέτη με ένα πραγματικό γεγονός αυτό της μόνιμης και γενικής αδυναμίας αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών του. Συνδέεται με την «περιέλευση» του πιστούχου στην ανωτέρω περιγραφόμενη πραγματική κατάσταση όπως αυτή περιγράφεται στο άρθρο 1 παρ. 2 εδ.α του νόμου. Δεν προσδιορίζεται όμως στις διατάξεις του νόμου η μόνιμη αδυναμία πληρωμής και γίνεται δεκτό ότι για την αποσαφήνιση ήταν απαραίτητη η ερμηνεία με βάση των τότε ισχύοντα Πτωχευτικό Κώδικα. Ειδικότερα , επρόκειτο για το αντικειμενικό γεγονός της μη εξόφλησης των χρεών από την πλευρά του οφειλέτη . Με την διαφοροποίηση όμως ότι πρόσκαιρη οικονομική δυσπραγία του οφειλέτη ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων οφειλών δεν είναι εντάσσεται στο πεδίο ρύθμισης του νόμου 3869/2010. Όμως , από την άλλη δεν είναι απαραίτητο για την εφαρμογή του νόμου η καθολικότητα της αδυναμίας του οφειλέτη προς το σύνολο των οφειλών του δηλαδή. Αρκεί για την κατάφαση αδυναμία γενικής πληρωμής μερικών από αυτά , ακόμη και μιας μόνο οφειλής υπό την προϋπόθεση ότι η μόνη αυτή οφειλή να υπαγορεύει και να οδηγεί μόνιμη παύση πληρωμών ώστε πέρα από το κριτήριο της γενικής αδυναμίας να πληρούται και αυτό της μόνιμης.⁵⁸

Τέλος , να σημειωθεί ότι απαιτούνταν για την εφαρμογή του νόμου οι χρηματικές οφειλές του δανειολήπτη να ήταν ληξιπρόθεσμες. Ως ληξιπρόθεσμες νοούνται οι χρηματικές οφειλές, οι οποίες είναι γεγενημένες, ως προς τις οποίες έχει παρέλθει ο χρόνος εκπληρώσεως του δηλαδή επί τη βάση των άρθρων 323 και 324 ΑΚ και καθίστανται επιδιώξιμες δικαστικά.⁵⁹

Πριν προχωρήσουμε , είναι αναγκαίο να αποσαφηνίσουμε και το εξής. Με την παρούσα εξετάζουμε τις δανειακές συμβάσεις οι οποίες αποτελούν διαρκείς συμβάσεις και η καταβολή του συνολικά οφειλόμενου ποσού γίνεται σε δόσεις. Όταν όμως κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.1 Ν.3869/2010 πέρα από τις ληξιπρόθεσμες δόσεις υφίσταται και περαιτέρω εκκρεμείς δόσεις οι οποίες δεν έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες τότε δημιουργείται ερμηνευτικό πρόβλημα το οποίο είναι αναγκαίο να επιλυθεί. Επομένως , με βάση την διάταξη του άρθρου 6 παρ.3 του ν.3869/2010 γίνεται δεκτό ότι με την υποβολή και την κοινοποίηση της αίτησης οι

---

⁵⁸ Κατσάς Θεόδωρος , «Οι ρυθμίσεις του δικαίου της αστικής αφερεγγυότητας (Ν 3869/2010) ως προς τον δικαστικό και εξωδικαστικό μηχανισμό επί ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, τεύχος 11^ο / 2011, σελ. 1115-1128.

⁵⁹ Όπως και παραπάνω.

υπολειπόμενες δόσεις καθίστανται και αυτές ληξιπρόθεσμες και εντάσσονται στην διαδικασία διευθέτησης οφειλών ώστε να εκπληρώνεται και ο σκοπός περί συλλογικής διευθέτησης των οφειλών του πιστούχου έναντι των δανειστών δεδομένης και της προϋπόθεσης περί άπαξ καταθέσεως της αιτήσεως από τον οφειλέτη.⁶⁰

Αν θα θέλαμε συμπερασματικά να καταλήξουμε σε κάποιο συμπέρασμα αν ο νόμος 3869/2010 συνέβαλλε στην μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την ικανοποίηση των πιστωτών είναι αναγκαίο να στρέψουμε την προσοχή μας στους εξής άξονες : α) αν το ανωτέρω πλαίσιο ρυθμίσεων συνέβαλλε με τις προβλέψεις του στην ικανοποίηση των πιστωτών , β) αν υπήρξε καταχρηστική χρήση των ρυθμίσεων αυτών από τους οφειλέτες , γ) αναζήτηση ευθυνών για την υπερχρέωση των οφειλετών και σε πιο βαθμό προωθήθηκε η εξωδικαστική ρύθμιση των χρεών . Αξίζει να αναφερθεί ότι από τον Σεπτέμβριο του 2011 έως και τον Δεκέμβριο του 2013 είχαν κατατεθεί σχεδόν 80.000 αιτήσεις στα κατά τόπους Ειρηνοδικεία της χώρας . Επί του αριθμού των αιτήσεων αυτών εκδόθηκαν έως το 2013 7.500 αποφάσεις από τις οποίες το 1/3 αυτών κάνει δεκτές τις αιτήσεις , και το υπόλοιπο μέρος των αποφάσεων είτε διατάζει την ρύθμιση των χρεών είτε αναστέλλει την έκδοση οριστικής απόφασης προκειμένου να προσκομιστούν και να συμπληρωθούν τα πραγματικά εκείνα στοιχεία για την εξαγωγή ενός ασφαλούς αποτελέσματος.⁶¹ Μεταξύ των ανωτέρω εκδοθησόμενων αποφάσεων ελάχιστες είναι εκείνες οι οποίες εφήρμοσαν το άρθρο 8 παρ. 5 του Ν.3869/2010 το οποίο οδηγεί σε μηδενικές καταβολές και απαλλαγή του οφειλέτη όταν και μόνο διαπιστώσει σωρευτικά ανεργία για εξαιρετικά μεγάλο χρονικό διάστημα , προβλήματα σοβαρά υγείας , μη επαρκές εισόδημα για την κάλυψη των όλως απαραίτητων βιοτικών αναγκών του οφειλέτη αλλά και ανυπαρξία υπαιτιότητας του οφειλέτη για το ύψος των χρεών του. Οι περισσότερες διέτασαν μηνιαίες καταβολές σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2 εκτιμώντας το εισοδήματα του οφειλέτη και την δυνατότητά του εξυπηρέτησης των βιοτικών αναγκών του είτε με το άρθρο 9 παρ.2 όπου κατά προτεραιότητα ικανοποιούνται οι εμπραγμάτως εξασφαλισμένοι πιστωτές καθώς υποχρεούται ο οφειλέτης να καταβάλλει μηνιαίες δόσεις για την διάσωση της πρώτης κατοικίας τους .

---

⁶⁰ Κατσάς Θεόδωρος. «Οι ρυθμίσεις του δικαίου της αστικής αφερεγγυότητας (Ν 3869/2010) ως προς τον δικαστικό και εξωδικαστικό μηχανισμό επί ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, τεύχος :11ος / 2011, σελ. 1115-1128.

⁶¹ Βενιέρης Ιάκωβος. «Κριτική αποτίμηση της διαδικασίας του Ν. 3869/2010 (τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά) και της αναμόρφωσής της με το Ν.4161/2013. .» *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο*, τεύχος 2/2013 σελ. 215-235.

Και εν τέλει ικανοποίηση των πιστωτών επέρχεται διά της απόφασης περί ρευστοποίησης της εναπομείνουσας εκμεταλλεύσιμης περιουσίας του οφειλέτη .

Κεφάλαιο 5° Ειδικότερη αναφορά στην νομοθεσία περί μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις.

5.Α. Χαρακτηριστικά μεταβίβασης ως δικαιοπραξία . Νομική οριοθέτηση.

Η ταχύτητα με την οποία παρατηρήθηκε αύξηση στα χαρτοφυλάκια των πιστωτικών ιδρυμάτων των μη εξυπηρετούμενων δανείων και πιστώσεων επηρέασε την κεφαλαιακή επάρκεια τους με αποτέλεσμα να μην μπορούν με τις συνήθεις μέχρι τότε μεθόδους να απορροφήσουν την αύξηση αυτή στο παθητικό των χαρτοφυλακίων τους και να αναζητούν τρόπους μεταβίβασης των απαιτήσεων αυτών. Χρησιμοποιείται δηλαδή η μεταβίβαση των απαιτήσεων ως μέσο το οποίο αποσκοπεί στην εξυγίανση των χαρτοφυλακίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και εν τέλει στην ενίσχυση της κεφαλαιακής του επάρκειας και της ρευστότητάς τους. Πρόκειται δηλαδή για την μεταβίβαση απαιτήσεων των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε φορείς οι οποίοι αναλαμβάνουν την είσπραξη και αναδιαμόρφωση των απαιτήσεων αυτών. Έτσι , τα πιστωτικά ιδρύματα βελτιώνουν το δανεικό τους χαρτοφυλάκιο και εν γένει την οικονομική τους κατάσταση.

Αρχικά , αξίζει να επισημανθεί ότι από το δάνειο – πίστωση υφίσταται μια απαίτηση , ένα ενοχικό δηλαδή δικαίωμα , το οποίο έχει ένα πρόσωπο έναντι άλλου . Από το δίκαιο γίνεται δεκτό ότι η εν λόγω απαίτηση είναι δεκτική μεταβίβασης (μεταβολή στο πρόσωπο του δανειστή , νέος δανειστής αναλαμβάνει αυτή) αλλά και απλή μεταβίβαση της διαχείρισης αυτής. Η μεταβίβαση αυτή απαιτήσεων προβλέπεται γενικώς στον Αστικό Κώδικα στα άρθρα 455 επ. ως εκχώρηση – εκποιητική δικαιοπραξία.

Υφίσταται δηλαδή υποκείμενη αιτία στην εκχώρηση της απαίτησης αλλά η διάθεση της απαίτησης εν τέλει συνιστά αναιτιώδη δικαιοπραξία.⁶² Επί τη βάση λοιπόν της εκχώρησης και δη της οικονομικής λειτουργίας αυτή διαμορφώθηκε ένα ειδικό πλαίσιο διαχείρισης επισφαλών απαιτήσεων , την λειτουργία του οποίου θα αναλύσουμε παρακάτω. Πριν όμως την μεταβίβαση της απαίτησης προηγείται η πώληση της

---

⁶² Τσολακίδης Ζαφείριος. « Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια. » *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, τεύχος : 2016 / ΙΣΤ , σελ. 641- 651.

απαίτησης η οποία διέπεται από την διάταξη του άρθρου 3 του νόμου 4354/2015 και ορίζει ότι ενεργείται με βάση τις διατάξεις του ΑΚ 513 επ. . Η μεταβίβαση όμως της πιστωτικής σχέσης εν συνόλω δεν εδράζεται μόνο στις προβλέψεις του ΑΚ περί εκχώρησης απαιτήσεων (άρθρο 455) αλλά και στην αναδοχή χρέους (άρθρα 471 επ.) διότι υπάρχει και αντίστοιχη ανακατανομή μεταξύ του μεταβιβάζοντος , του αποκτώντος και του οφειλέτη των μεταξύ τους δικαιωμάτων και υποχρεώσεων . Με τις διατάξεις περί εκχώρησης μεταβιβάζεται ο πιστωτικός δεσμός στην ενεργητική του μορφή ενώ στην αναδοχή χρέους στην παθητική του μορφή . Και στις δύο βάσεις ο μεταβιβάζων αποξενώνεται εξ ‘ ολοκλήρου από την ενοχική σχέση και σ’ αυτή υπεισέρχεται ο αποκτών. Στην περίπτωση της μεταβίβασης δανείου ή εν γένει πιστωτικής σχέσης υπάρχει συνδυασμός της εκχώρησης απαιτήσεων και της αναδοχής χρέους καθώς απαιτείται η ενημέρωση του οφειλέτη για τα κρίσιμα εκείνα οικονομικά στοιχεία και δεδομένα τα οποία είναι απαραίτητο να περάσουν στην γνώση του αποκτώντος φορέα.⁶³

Συγκεκριμένα , ο νόμος 4354/2015 έχει επιλέξει ως τρόπο μεταβίβασης των δανείων την εκχώρηση για την οποία δεν προϋποτίθεται συναίνεση ή έγκριση εκ των υστέρων του οφειλέτη . Με την εκχώρηση δεν μεταβιβάζεται το σύνολο της έννομης σχέσης μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και δανειολήπτη αλλά μεταβιβάζεται μόνο η απαίτηση με τις εξασφαλίσεις υπέρ αυτής χωρίς την οποιαδήποτε συμμετοχή του οφειλέτη της απαίτησης.⁶⁴

5.B. Νόμος 4354/2015 Περί μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις

Στη συνέχεια της παρούσας εργασίας , θα αναφερθούμε στην δευτερογενή αγορά απαιτήσεων και δη στην δευτερογενή αγορά μη εξυπηρετούμενων δανείων. Θα αναλύσουμε τα νομοθετικά βήματα τα οποία έχουν οριοθετήσει την μεταβίβαση απαιτήσεων από τα πιστωτικά ιδρύματα σε έτερες ανώνυμες εταιρείες οι οποίες αποκτούν τις απαιτήσεις αλλά και τις προϋποθέσεις οι οποίες τίθενται έτσι ώστε να εξυπηρετούνται και τα οικονομικά συμφέροντα των πιστωτικών ιδρυμάτων – ανώνυμων εταιρειών μεταβίβασης μεν , δε να προστατεύονται και οι οφειλέτες των απαιτήσεων αυτών.

---

⁶³ Σιγάλου, Σωτηρία. «Διατραπεζική μεταβίβαση πιστωτικής σχέσης υπό το πρίσμα των διατάξεων του Ν.4354/2015.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών (ΔΕΕ)*, 3ος 2019: 352-356.

⁶⁴ Σιγάλου, Σωτηρία. «Διατραπεζική μεταβίβαση πιστωτικής σχέσης υπό το πρίσμα των διατάξεων του Ν.4354/2015.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών (ΔΕΕ)*, 3ος 2019: 352-356.

Ο νόμος 4354/2015 αφορά την μεταβίβαση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις ο οποίος ψηφίστηκε σε συμμόρφωση με το από 19/8/2015 Μνημόνιο Κατανοήσεως . Σκοπός του είναι η συνδρομή στην εξυγίανση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος λόγω των μη εξυπηρετούμενων δανείων τα οποία βρίσκονται στα χαρτοφυλάκια των πιστωτικών ιδρυμάτων και δημιουργούν πρόβλημα σε ότι αφορά την ρευστότητα και την σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Περαιτέρω , εκτός από την οφέλη στα χαρτοφυλάκια των τραπεζικών ιδρυμάτων , επιδρούν θετικά οι ρυθμίσεις του νόμου και για τους δανειολήπτες καθώς λαμβάνουν ρυθμίσεις τις οποίες δεν θα μπορούσαν να επιδιώξουν αν το δάνειο τους βρισκόταν υπό τον έλεγχο του πιστωτικού ιδρύματος. Είναι αναγκαίο να σημειωθεί ότι ο νόμος 4354/2015 τροποποιήθηκε σημαντικά από τον νόμο 4389/2016 με το άρθρο 70 του τελευταίου το οποίο αντικατέστησε τα άρθρα 1-3 του ν.4354/2015 και προσετέθη και το άρθρο 3^Α . Με τις τροποποιήσεις αυτές πια διαμορφώθηκε κατ'ουσίαν ένα πλαίσιο κανόνων ειδικής εκχώρησης απαιτήσεων από τραπεζικές πιστώσεις είτε επρόκειτο για ληξιπρόθεσμες μη εξυπηρετούμενες απαιτήσεις είτε για πλήρως εξυπηρετούμενες απαιτήσεις.

Διεύρυνε δηλαδή το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων περί μεταβίβασης απαιτήσεων επεκτείνοντάς το και σε εξυπηρετούμενες απαιτήσεις καθιστώντας πιο εύκολη την δημιουργία ομάδων απαιτήσεων προς μεταβίβαση οι οποίες λόγω των εξυπηρετούμενων απαιτήσεων τις οποίες εμπεριείχαν θα μπορούσαν να αποτιμηθούν υψηλότερα και να πωληθούν από τα πιστωτικά ιδρύματα σε υψηλότερες τιμές. Όμως , οι τροποποιήσεις μερικώς ανεστάλησαν μερικώς με το άρθρο 2 του ν.4390/2016 και κάποιες από αυτές τροποποιήθηκαν και πάλι με τον νόμο 4393/2016 με το άρθρο 10 αυτού.⁶⁵ Τέλος , ο ανωτέρω νόμος τροποποιήθηκε εκ νέου με τους νόμους 4472/2017 και πιο πρόσφατα με τον νόμο 4549/2018.⁶⁶ Να σημειωθεί ότι η αναστολή των ρυθμίσεων αυτή η οποία ίσχυε μέχρι και την 31-12-2017⁶⁷ αφορούσε απαιτήσεις από δάνεια ή πιστώσεις εξασφαλισμένες με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης ακινήτου με αντικειμενική αξία έως 140.000 ευρώ το οποίο αποτελεί και την πρώτη κατοικία του προσώπου το οποίο παρέχει την εν λόγω ασφάλεια για το δάνειο. Επομένως , από 1-1-2018 στο πλαίσιο

---

⁶⁵ Τσολακίδης Ζαφείριος. «Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια.» *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, 2016 / ΙΣΤ , σελ. 641- 651.

⁶⁶ Σιγάλου, Σωτηρία. «Διατραπεζική μεταβίβαση πιστωτικής σχέσης υπό το πρίσμα των διατάξεων του Ν.4354/2015.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών (ΔΕΕ)*, 3ος 2019: 352-356.

⁶⁷ Αξίζει να επισημανθεί ότι η αναστολή είχε επιβληθεί με το άρθρο 3 παρ. 8 του Νόμου.

εφαρμογής του νόμου μπορούσαν να τεθούν και οι τελευταίες περιγραφόμενες απαιτήσεις.⁶⁸

Το ανωτέρω ρυθμιστικό σύστημα διαχείρισης εξυπηρετούμενων και μη δανείων διακρίνει δύο τρόπους – μηχανισμούς διαχείρισης – μεταβίβασης απαιτήσεων από τα δάνεια και πιστώσεις :⁶⁹

α) την ανάθεση προς διαχείριση σε ειδικό φορέα (σε εταιρεία ειδικού σκοπού, «Εταιρείες Διαχείρισης από Δάνεια και Πιστώσεις») ο οποίος αναλαμβάνει την ανωτέρω διαδικασία και μόνο και δικαιούχος της απαίτησης παραμένει το πιστωτικό ίδρυμα. (άρθρο 2 παρ. 2 περ. β του νόμου). Η εν λόγω ανάθεση πραγματοποιείται επί τη βάση έγγραφης συμφωνίας μεταξύ του αποκτώντος και μεταβιβάζοντος. Πρόκειται για πράξεις διαχείρισης τις οποίες θα είχε την δυνατότητα να ενεργήσει το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα όπως λόγω χάρη παρακολούθηση υπό οικονομικής και νομικής σκοπιάς , είσπραξη , συμφωνίες ρυθμίσεων με τους οφειλέτες αλλά και επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης και άσκηση ενδίκων βοηθημάτων κ.λπ. .⁷⁰ Κατά κύριο λόγο ο σκοπός των Εταρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων είναι η αναδιάρθρωση του χρέους του οφειλέτη και επιλογή των κατάλληλων ρυθμίσεων για την εξυπηρέτηση εκ νέου της απαίτησης από την πλευρά του οφειλέτη. Η ανωτέρω διαδικασία μπορεί να έχει την μορφή συμβιβασμού επί τη βάση των διατάξεων 871 και 872 ΑΚ με αντικείμενο τον επαναπροσδιορισμό των όρων αποπληρωμής είτε την εφαρμογή διαδικασιών εξυγίανσης και ειδικής εκκαθάρισης όταν αφορά ιδίως επιχειρήσεις αλλά και την οριοθετημένη από τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών διαδικασία διαχείρισης χρέους.⁷¹

β) την εξ' ολοκλήρου μεταβίβαση του δανείου σε άλλο νομικό πρόσωπο.

Στο άρθρο 3 του ανωτέρω νόμου προβλέπεται η πώληση και μεταβίβαση διά εκχωρήσεως των απαιτήσεων. Τα πιστωτικά ιδρύματα μεταβιβάζοντας τις απαιτήσεις απομακρύνονται από οποιαδήποτε ενέργεια αφορά αυτές και ανήκουν αποκλειστικά και μόνο στον εκδοχέα – φορέα στον οποίο εκχωρούνται οι απαιτήσεις. Βέβαια η εν λόγω πώληση των απαιτήσεων υπόκειται σε προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα , όταν πρόκειται για απαιτήσεις λόγω μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι αναγκαίο επί τη βάση του Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών να έχει προηγηθεί προ 12μήνου τουλάχιστον προς τον

⁶⁸ Τσολακίδης , όπως και παραπάνω.

⁶⁹ Τσολακίδης Ζαφείριος. «Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια.» *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, 2016 / ΙΣΤ: 641- 651.

⁷⁰ (Α. Γεωργιάδης 2018/ΙΗ)

⁷¹ (Ρούσσης 2016/ΙΣΤ)

δανειολήπτη και στον εγγυητή εξώδικη πρόσκληση προς εκπλήρωση των οφειλών προς το πιστωτικό ίδρυμα το οποίο κοινοποιεί και την συγκεκριμένη εξώδικη πρόσκληση. Αφού πληρωθεί η ανωτέρω προϋπόθεση καταρτίζεται εγγράφως η σύμβαση εκχώρησης μεταξύ της τράπεζας και της Εταιρείας Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις, ακολουθεί η αναγγελία της στον δανειολήπτη και τα έννομα αποτελέσματά της επέρχονται έπειτα από την τήρηση της ειδικής δημοσιότητας η οποία απαιτείται.⁷²

5.Γ. Προϋποθέσεις υπαγωγής στο ανωτέρω νομοθετικό πλαίσιο.

- Υποκειμενικές προϋποθέσεις.
- Αποκτών

Στο άρθρο 1 παρ. 1 β του νόμου 4354/2015 αναφέρονται τα πρόσωπα εκείνα τα οποία επί λέξη ως εξής: « 1. Η διαχείριση των απαιτήσεων των άρθρων 2 και 3 και η μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια και πιστώσεις ανατίθενται αποκλειστικά : α) σε ανώνυμες εταιρείες που εδρεύουν στην Ελλάδα, στους σκοπούς των οποίων συμπεριλαμβάνεται η διαχείριση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια και πιστώσεις, καθώς και β) σε ανώνυμες εταιρείες που εδρεύουν σε κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και με την προϋπόθεση ότι έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος για την, σύμφωνα με το σκοπό τους, διαχείριση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια και πιστώσεις. Οι παραπάνω εταιρείες λαμβάνουν ειδική προς τούτο άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ωστόσο, γίνεται αντιληπτό ότι η περιγραφόμενη δυνατότητα μεταβίβασης απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια ήταν οριοθετημένη σε αρκετό βαθμό από την νομοθεσία κάτι το οποίο ήρθε και διεύρυνε ο νόμος 4389/2016 ο οποίος επέφερε σημαντικές τροποποιήσεις στο πεδίο αυτό.

Πια λοιπόν δεν απαιτείται με βάση τον τελευταίο νόμο ειδική εποπτεία από την Τράπεζα της Ελλάδος για την σύσταση και εν γένει λειτουργία μιας εταιρείας η οποία αποκτά απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις αλλά η δραστηριότητα της αυτή απαιτείται να αναφέρεται στους σκοπούς της στο καταστατικό.⁷³ Όμως, με τις τροποποιήσεις τις οποίες επέφερε ο τελευταίος αυτός νόμος οι εταιρείες οι οποίες αναλαμβάνουν την

---

⁷² Γεωργιάδης Απόστολος. «Η μεταβίβαση " κόκκινων δανείων" από τις τράπεζες και η προστασία των προσωπικών δεδομένων του δανειολήπτη.» *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, τεύχος 2018/ΙΗ, σελ. 4-9.

⁷³ Καλέργης Αναστάσιος, Σχολιασμός αποφάσεων ΜΠρΑΘ 1419/2021 και ΠΠρΑΘ 131/2021 2022. *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, τεύχος 2/2022, σελ. 228-231.

διαχείριση των απαιτήσεων δεν μπορούν συγχρόνως να αποκτούν λόγω μεταβίβασης της εν λόγω απαιτήσεις κάτι το οποίο με το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο δεν φαίνεται να ήταν αδύνατο. Δηλαδή, οι αποκτώντες εταιρείες δεν απαιτείται να έχουν ως αποκλειστικό σκοπό στο καταστατικό τους την απόκτηση απαιτήσεων υπό την προϋπόθεση όμως ,την οποία θέτει ο νόμος , να έχει συναφθεί με εγχώρια Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις και αυτή θα έχει την δυνατότητα να ασκεί τα δικαιώματα των μεταβιβαζόμενων απαιτήσεων.⁷⁴

Επομένως , όπως το άρθρο 1 παρ. 1 περ.β. του ν.4354/2015 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει γίνεται αντιληπτό ότι για το πρόσωπο του εκδοχέα οι προϋποθέσεις είναι ελάχιστες , αρκεί δηλαδή να μην εδρεύει σε κράτος με προνομιακό φορολογικό καθεστώς ή μη «συνεργάσιμα» κράτη εφόσον δεν εδρεύει στην Ελλάδα. Αν όμως εδρεύει στην Ελλάδα απαιτείται ως εταιρεία να έχει την μορφή ανώνυμης εταιρείας (Α.Ε.) και στο καταστατικό τους να προβλέπεται όχι απαραίτητως κατά αποκλειστικότητα η δυνατότητα απόκτησης απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις. Δεν τίθενται απαγόρευση , υπό την προϋπόθεση όμως ότι πληρούν τα ανωτέρω , να είναι ακόμη και εταιρείες συνδεδεμένες με πιστωτικά ιδρύματα αλλά και τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα.⁷⁵

- Μεταβιβάζων

Στο πεδίο εφαρμογής του νόμου εντάσσονται απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις οι οποίες προέρχονται από το χαρτοφυλάκιο των πιστωτικών ιδρυμάτων και εκχωρούνται για πρώτη φορά αλλά και δευτερογενώς εκχωρήσεις απαιτήσεων οι οποίες βρίσκονται στο χαρτοφυλάκιο των εταιρειών ειδικού σκοπού του ν.3156/2003 ή σε Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις . Από το πεδίο εφαρμογής του νόμου εξαιρούνται εκείνες οι απαιτήσεις των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων του άρθρου 2 παρ. 5 του ν.4261/2014 και αφορά δάνεια τα οποία έχουν χορηγηθεί από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Βέβαια η εξαίρεση αυτή δεν είναι δικαιολογημένη καθώς οι οφειλέτες δεν δικαιολογείται να αντιμετωπισθούν διαφορετικά σε σχέση με τους οφειλέτες των πιστωτικών ιδρυμάτων με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζονται όμοιες καταστάσεις με διαφορετικό – ανόμοιο τρόπο.⁷⁶

---

⁷⁴ Τσολακίδης Ζαφείριος. «Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια.» *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, 2016 / ΙΣΤ: 641- 651.

⁷⁵ Τσολακίδης , Όπως και παραπάνω.

⁷⁶ Όπως και παραπάνω.

Αντικειμενικές προϋποθέσεις :

Αντικείμενο της περιγραφόμενης ανωτέρω σύμβαση πώλησης και μεταβίβασης είναι οι απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις οι οποίες έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά αλλά και χρηματοδοτικά ιδρύματα καθώς όποια δικαιώματα συνδέονται με τις μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις. Ειδικότερα εκείνη η απαίτηση η οποία προέρχεται εκ δανειακής σύμβασης εμπεριέχει την υποχρέωση προς απόδοση του κεφαλαίου καθώς και των τόκων , τόκων ανατοκισμού , εξόξων κλπ. Αντίθετα , η έννοια της πίστωσης είναι ευρύτερη σε σχέση με εκείνη του δανείου όπως αυτή προβλέπεται άλλωστε και στο άρθρο 806 ΑΚ. Επί τη βάση λοιπόν των παραπάνω αν προσπαθήσουμε να δώσουμε ένα ορισμό στην έννοια της πίστωσης αυτός έχει ως εξής : ως πίστωση δύναται να χαρακτηριστεί οποιαδήποτε παροχή του πιστωτικού ιδρύματος προς τον πελάτη – αντισυμβαλλόμενο του η οποία βασίζεται στην ενοχική σχέση , σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο ανωτέρω αναφερόμενων , ότι ο υπόχρεος οφειλέτης ότι θα τηρήσει την υπόσχεση του και θα εκπλήρωσει την υποχρέωση την οποία ανέλαβε και θα επιστρέψει την οφειλόμενη παροχή στον επίσης συμφωνηθέντα χρόνο. Στο πλαίσιο εφαρμογής του νόμου εντάσσονται εξίσου και απαιτήσεις από εξυπηρετούμενα και μη δάνεια . Τέλος , είναι αναγκαίο να αναφερθεί ότι και η ρύθμιση του άρθρου 3 παρ.3 εδ.β. του νόμου ότι έναντι του αποκτώντος – εκδοχέα δεν μπορεί να αντιταχθεί οποιαδήποτε συμφωνία υφισταμένη περί ανεκχώρητου μεταξύ του πιστοδοτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος και του οφειλέτη παρά τις προβλέψεις του άρθρου 466 ΑΚ περί της εκχώρησης.⁷⁷

Περαιτέρω για την εγκυρότητα της μεταβιβαστικής δικαιοπραξίας ο νόμος θέτει ορισμένες προϋποθέσεις όμως , χωρίς βέβαια να γίνεται σαφές οι επιπτώσεις από την μη τήρηση του για το κύρος της δικαιοπραξίας. Συγκεκριμένα , ο νόμος θέτει τον έγγραφο τύπο ως συστατικό τόσο για την πώληση όσο και για την μεταβίβαση – εκποιητική δικαιοπραξία. Η μη τήρηση όμως του έγγραφου τύπου επιφέρει ακυρότητα και δη απόλυτη , νοούμενη η δικαιοπραξία ως εξ αρχής άκυρη. Επιπλέον , εγκαθιδρύεται πριν την σύναψη της σύμβασης πώλησης και μεταβίβασης επιβάλλεται υποχρέωση ενημέρωση του οφειλέτη αλλά και του εγγυητή εφόσον ο δανειολήπτης εμπίπτει στην έννοια του καταναλωτή του άρθρου 1^α του Ν.2251/1994 όπως αυτή περιγράφεται παραπάνω υπό την μορφή της εξωδικού δηλώσεως προς διευθέτηση των οφειλών του. Η

---

⁷⁷ Καλέργης Αναστάσιος. «Προϋποθέσεις έγκυρης μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4354/2015.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, τεύχος 8-9 / 2019 , σελ. 1088-1096.

ενημέρωση αυτή επέχει θέση περισσότερο ενεργοποίησης του οφειλέτη και δη στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ή πιστώσεις προς εύρεση ορισμένης λύσης ρύθμισης των οφειλών του με το πιστωτικό ίδρυμα. Βέβαια , η διαδικασία αυτή είναι εξαιρετικά χρονοβόρα και δυσχερής καθώς επιτάσσει την ενδελεχή αξιολόγηση των οικονομικών και εν γένει κρίσιμων χαρακτηριστικών του οφειλέτη , κάτι το οποίο αποθαρρύνει ως ένα βαθμό την ανάπτυξη της δευτερογενούς αγοράς μεταβίβασης των απαιτήσεων και μάλιστα η μη τηρησή της φαίνεται να οδηγεί σε ακυρότητα της μεταβίβασης. Να σημειωθεί τέλος εφόσον η υποχρέωση ενημέρωσης περιορίστηκε στο δανειολήπτη καταναλωτή αυτή θα αφορά αποκλειστικά και μόνο τα φυσικά πρόσωπα.⁷⁸

5.Δ. Συμπεράσματα.

Συμπερασματικά , σκόπιμο είναι να επισημάνουμε ορισμένα νομικά ζητήματα τα οποία έφερε η εφαρμογή των ανωτέρω ρυθμίσεων .

- Μετά την τροποποίηση του νόμου 4354/2015 από τον νόμο 4389/2016 διευρύνθηκε σημαντικά το πλαίσιο εφαρμογής του νόμου ιδίως σε ότι αφορά τα δυνάμενα πρόσωπα να αποκτήσουν απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις. Ανέκυψε νομολογιακά το ζήτημα αν τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία εδρεύουν στην Ελλάδα μπορούν να αποκτήσουν απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις . Αυτό το ζήτημα προέκυψε διότι είναι μία Α.Ε (ανώνυμη εταιρεία) η οποία χορηγεί δάνεια , αποκτά δηλαδή πρωτογενώς απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις , και δεν αναγράφεται ρητά στο καταστατικό αν δύναται να αποκτά δευτερογενώς υποχρεώσεις από δάνεια και πιστώσεις σύμφωνα με το νόμο 4354/2015 . Όμως , αν θα θέλαμε να προχωρήσουμε σε μια ερμηνεία συντασσόμενη με τους σκοπούς των ανωτέρω νομοθετικών πλαισίων θα λέγαμε ότι στην δραστηριότητα των χορηγήσεων δανείων, πιστώσεων την οποία ασκεί κατά κόρον ένα πιστωτικό ίδρυμα ενυπάρχει εν γένει η απόκτηση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις . Θα μπορούσε υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων να υποστηριχθεί ότι δεν είναι απαραίτητο στο καταστατικό ενός πιστωτικού ιδρύματος να αναφέρεται ρητώς και η δυνατότητα περί απόκτησης απαιτήσεων δευτερογενώς. Περαιτέρω αξίζει να σημειώσουμε ότι ένα πιστωτικό ίδρυμα παρέχει περισσότερα εχέγγυα καθώς τίθεται υπό εποπτεία και υποχρεούται να τηρεί αυστηρότερους κανόνες αλλά και όταν το αποκτών πρόσωπο είναι πιστωτικό ίδρυμα το οποίο εδρεύει στην Ελλάδα δεν απαιτείται να συνάψει

---

⁷⁸ Καλέργης Αναστάσιος. «Προϋποθέσεις έγκυρης μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4354/2015.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 8-9 2019: 1088-1096.

συμφωνία διαχείρισης των εν λόγω αποκτώντων απαιτήσεων κάτι το οποίο υποχρεούται να πράξει η εταιρεία απόκτησης τους η οποία δεν εδρεύει στην Ελλάδα.

79

- Αρχικά , να σημειωθεί ότι η νομιμοποίηση των ανωτέρω εταιρειών εδράζεται στο άρθρο 2 παρ. 4 του Ν.4354/2015 η οποία έχει επί λέξη ως εξής : « Οι εταιρείες διαχείρισης νομιμοποιούνται , ως μη δικαιούχοι διάδικοι , να ασκήσουν κάθε ένδικο βοήθημα και να προβαίνουν σε κάθε άλλη δικαστική ενέργεια για την είσπραξη των υπό διαχείριση απαιτήσεων ..... . Εφόσον οι Εταιρείες συμμετέχουν σε οποιαδήποτε δίκη με την ιδιότητα του μη δικαιούχου διαδίκου το δεδικασμένο της απόφασης καταλαμβάνει και τον δικαιούχο της απαίτησης » . Περαιτέρω να επισημάνουμε ότι η νομιμοποιητική εξουσία των εταιρειών διαχείρισης αποτελεί αντικείμενο συμβατικής συμφωνίας και διατυπώνεται είτε ρητώς είτε συνάγεται σιωπηρώς από τους όρους της σχετικής διαχειριστικής σύμβασης. Κατ'ελάχιστο όμως είναι απαραίτητο για να νομιμοποιείται στην άσκηση δικαστικών ενεργειών η εταιρεία διαχείρισης να υφίσταται πρόβλεψη στην συναπτόμενη σύμβαση περί ανάθεσης στην εταιρεία και της «είσπραξης των απαιτήσεων» κατ'άρθρο 2 παρ. 2 β' και παρ. 4 εδ'α του Ν.4354/2015. Κατά ένα μέρος της νομολογίας η σύμβαση διαχείρισης μπορεί να αποτελέσει μια μορφή εξουσιοδότησης με σκοπό την είσπραξη των απαιτήσεων οι οποίες ανήκουν στον πρόσωπο το οποίο παρέχει την εξουσιοδότηση . Το εξουσιοδοτημένο πρόσωπο στοχεύει στην είσπραξη της απαίτησης στο όνομά του , παραμένοντας όμως ο παρέχων στην θέση του δανειστή χωρίς να αλλοιώνεται η έννομη σχέση.

Προχωρώντας την σκέψη μας υπό το δεδομένο ότι η νομιμοποίηση των ΕΔΑΠ αποτελεί αντικείμενο της συμβατικής ελευθερίας των μερών και αυτή μπορεί να συμφωνηθεί είτε ως παράλληλη με τον δικαιούχο της απαίτησης , είτε ως αποκλειστικής υπέρ και μόνο των εταιρειών διαχείρισης αλλά και να περιοριστεί σε καθορισμένη κλίμακα υποθέσεων. Κανόνας όμως στην πράξη είναι η παράλληλη νομιμοποίηση και των δύο , δηλαδή πραγματικού δικαιούχου και μη δικαιούχο διάδικο .⁸⁰

- Προστασία προσωπικών δεδομένων και Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων.⁸¹

⁷⁹ (Καλέργης, Σχολιασμός αποφάσεων ΜΠρΑΘ 1419/2021 και ΠΠρΑΘ 131/2021 2022)

⁸⁰ ΜΕΦΛαρ. 84/2020 Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων εκ δανείων και πιστώσεων – Νομιμοποίηση προς άσκηση αγωγής , δημοσιευμένη ΔΕΕ 8-9/2020 , ΣΕΛ. 998-1001.

⁸¹ Διακόπουλος Δημήτρης : Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων (ΕΔΑΔΠ) και GDPR : Προκλήσεις και προβληματισμοί. *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, τεύχος 12ος / 2018 , σελ. 1400-1407.

Τα δύο θεμελιώδη ζητήματα τα οποία έχουν τεθεί σε ότι αφορά τα προσωπικά δεδομένα και τις Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων είναι 1) κατά την διαδικασία ανάθεσης της διαχείρισης των απαιτήσεων στις τελευταίες διαχειρίστριες εταιρείες αν και σε ποιο βαθμό επιβάλλεται η γνωστοποίηση δεδομένων τα οποία αφορούν προσωπικά των οφειλέτη και 2) όταν αναλάβουν πια τις απαιτήσεις αν θα είναι οι διαχειρίστριες εταιρείες υπεύθυνες για αυτά ή μόνο για την εκτέλεση της επεξεργασίας τους. Περαιτέρω , είναι αναγκαίο να επισημανθεί σε ότι αφορά την προστασία του οφειλέτη ότι ρητώς προβλέπεται στο νόμο 4354/2015 ότι δεν είναι αναγκαία συναίνεση του οφειλέτη για την κοινοποίηση των προσωπικών του δεδομένων στο βαθμό που εξυπηρετείται η μεταβίβαση των απαιτήσεων στους αναδόχους αυτών. Επιπλέον , σχετικά με το μείζον ζήτημα της ενημέρωσης των οφειλετών περί επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει αποφανθεί επισημαίνοντας ότι για τις μεν ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις λόγω του όγκου τους είναι αδύνατον να υπάρχει εξατομικευμένη ενημέρωση σε ότι αφορά την επεξεργασία των δεδομένων τους αναφορικά με την οφειλή τους και κατά συνέπεια αρκεί γνωστοποίηση διά του τύπου είτε γραπτού είτε ηλεκτρονικού και δε για τις ενήμερες οφειλές αν αυτές τύχουν μεταβίβασης τότε επιβάλλεται ενημέρωση του οφειλέτη με τον όποιο ενδεδειγμένο τρόπο. Συμπερασματικά , λαμβάνοντας υπόψιν την πλειθώρα των ζητημάτων τα οποία ανακύπτουν και ενδεικτικώς αναφέρονται ανωτέρω και εν όψει των νέων προβλέψεων του GDPR καταλήγουμε σε μια ανασφάλεια δικαίου η οποία έχει τα αντίθετα αποτελέσματα και θέτει σε κίνδυνο τα προσωπικά δεδομένα του οφειλέτη τα οποία λόγω της σύγχυσης των κανόνων τίθενται υπέρμετρα σε επεξεργασία μεν και δε οι εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων υπό τον όποιο ρόλο τους στην επεξεργασία δεδομένων βρίσκονται εκτεθειμένες σε πιθανά πρόστιμα λόγω προσφυγών των οφειλετών εναντίον τους .

Τέλος , αξίζει να αναφερθεί σε ότι αφορά τις τελευταίες εξελίξεις στην μεταβίβαση μέσω τιτλοποίησης των απαιτήσεων η θέσπιση του συστήματος «Ηρακλής» με το νόμο 4649/2019. Σύμφωνα , με τις ρυθμίσεις του νόμου οι τράπεζες μεταβιβάζουν τα δάνεια τους διά τιτλοποίησης σε ένα μόρφωμα ειδικού σκοπού (Special Purpose Vehicle) όπως ιδίως αναφέρεται . Στην συνέχεια , το τελευταίο εκδίδει τριών ειδών ομολογίες , υψηλής , μεσαίας και χαμηλής προτεραιότητας. Σε ότι αφορά την διαχείριση των απαιτήσεων ανατίθεται από το ειδικό αυτό μόρφωμα που αποκτά σε εταιρεία διαχείρισης απαιτήσεων

ανεξάρτητη από το πιστωτικό ίδρυμα στο οποίο βρισκόταν το δάνειο. Το σημαντικό στοιχείο το οποίο διακρίνει το σύστημα αυτό είναι η παροχή κρατικής εγγύησης για ένα μέρος ομολογιών που εκδίδονται και δη για τις υψηλής προτεραιότητας. Διακρίνονται από αρκετά υψηλό βαθμό ασφάλειας διότι όπως γίνεται αντιληπτό αφορά το ασφαλέστερο τμήμα της τιτλοποίησης και εφόσον έχουν αξιολογηθεί από οίκο αξιολόγησης αναγνωρισμένο από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα . Αλλά και είναι αναγκαίο για την ενεργοποίηση της εγγύησης να έχει πωληθεί ήδη το 50% + 1 των υψηλή προτεραιότητας ομολογιών και ένα ικανοποιητικό ποσοστό των μεσαίας προτεραιότητας ομολογιών σε ιδιώτες επενδυτές με αποτέλεσμα να έχει βελτιωθεί ο ισολογισμός της Τράπεζας λόγω της μείωση του χαρτοφυλακίου των «κόκκινων δανείων» τους .

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Συμπερασματικά , αν θέλαμε με λίγες λέξεις να καθορίσουμε το φαινόμενο της υπερχρέωσης και των λύσεων οι οποίες επιχειρήθηκαν έχει ως εξής. Από την μία πιστωτικά ιδρύματα μεν και δε οφειλέτης σε περιβάλλον υπερπροσφοράς και υπερζήτησης συναλλάχθηκαν διά το πιστώσεων υπέρμετρα και χωρίς να αξιολογήσουν τις δυνατότητες διαχείρισης των οικονομικών υποχρεώσεων τις οποίες αναλάμβαναν. Ως παράγοντες και οι δύο της οικονομίας η μη ορθή διαχείριση των οικονομικών από τους ανωτέρω δυο είχε αντανάκλαση και στην εθνική οικονομία εν γένει με αποτέλεσμα να αναζητούνται ρυθμίσεις για να περισώσουν τα χαρτοφυλάκια των πιστωτικών ιδρυμάτων μεν και δε να προστατεύσουν τους οφειλέτες . Υπό τις παραπάνω συνθήκες οι δανεικές υποχρεώσεις των οφειλετών αποτέλεσαν μείζον οικονομικό ζήτημα το οποίο ήταν αναγκαίο να αντιμετωπιστεί όπως και έγινε με την σύμπραξη από κοινού νομοθετικής εξουσίας , οικονομικής διοίκησης των τραπεζών αλλά και με την συμβολή των ευρωπαϊκών κατευθυντήριων γραμμών .

Βιβλιογραφία

- Christoph G. Paulus, Ποταμίτης Στάθης , Ρόκας Ν. Αλέξανδρος , Ignatio Tirado. «Το Πτωχευτικό Δίκαιο ως ένας από τους βασικούς πυλώνες της οικονομίας της αγοράς.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 11ος 2015: 1065-1083.
- Konstantakis Konstantinos, Panayotis Michaelides , Amgelos Vouldis. «Non performing loans (NPLs) in crisis economy , Long Run equilibrium analysis with real time VEC model for Greece (2001-2015).» *ELSEVIER Physica A* , 2016: 150-161.
- Αθανασίου Μιχάλης, Άγγελος Αλεξανδρόπουλος κ.λπ. *Υπερχρεωμένοι οφειλέτες : από τις οφειλές προς τις Τράπεζες στις οφειλές προς το δημόσιο*. Μοντάζ: Ευγενία Ν. Τζαννίνη. Εκδόσεις Σάκκουλα - Αθήνα , Θεσσαλονίκη , 2016.
- Απαλαγάκη, Χαρούλα. *www.hba.gr*. 18 Ιούλιος 2018. <https://www.hba.gr/Media/Details/364>.
- Βενιέρης, Ιάκωβος. «Κριτική αποτίμηση της διαδικασίας του Ν. 3869/2010 (τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά) και της αναμόρφωσής της με το Ν.4161/2013. .» *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο*, 2 2013: 215-235.
- Γεωργιάδης, Απόστολος Σ. *Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου*. Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας, 2014.
- Γεωργιάδης, Απόστολος. «Η μεταβίβαση " κόκκινων δανείων" από τις τράπεζες και η προστασία των προσωπικών δεδομένων του δανειολήπτη.» *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, 2018/ΙΗ: 4-9.
- Γιοβανόπουλος, Ρήγας. «Ζητήματα από την Οδηγία 2014/17/ΕΕ - ιδίως όσον αφορά στα στεγαστικά δάνεια σε ελβετικό φράγκο.» *Το Οικονομικό Δίκαιο την εποχή της κρίσης* . Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2016. 63-76.
- Γκόρτσος, Χρήστος. *ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙΙ Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος*. χ.χ.
- Δέλλιος, Γιώργος. «Εκκρεμείς τραπεζικές πιστωτικές συμβάσεις σε περιόδους οικονομικής κρίσης.» *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, 2012/ΙΒ: 247-250.
- Διακόπουλος, Δημήτρης. «Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων (ΕΔΑΔΠ) και GDPR : Προκλήσεις και προβληματισμοί.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 12ος 2018: 1400-1407.
- Δούβλης Βασίλειος. «Η αρχή και το τέλος της ειδικής εκκαθάρισης εμπορικών επιχειρήσεων στο ελληνικό δίκαιο αφερεγγυότητας.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, Φεβρουάριος 2022: 151-163.
- Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Χρήστος Λεμονάκης. *Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου*. Εκδόσεις Κλειδάριθμος, 2009.
- Καλέργης Αναστάσιος , «Προϋποθέσεις έγκυρης μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4354/2015.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 8-9 2019: 1088-1096.
- Καλλέρης Αναστάσιος : «Σχολιασμός αποφάσεων ΜΠρΑΘ 1419/2021 και ΠΠρΑΘ 131/2021.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 2 2022: 228-231.

- Κατσάς, Θεόδωρος. «Οι ρυθμίσεις του δικαίου της αστικής αφερεγγυότητας (N 3869/2010) ως προς τον δικαστικό και εξωδικαστικό μηχανισμό επί ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 11ος 2011: 1115-1128.
- Μητράκος Μ. Θεόδωρος, Γεώργιος Θ. Σιμιγιάννης. «Προσδιοριστικοί παράγοντες του δανεισμού και της χρηματοοικονομικής πίεσης των νοικοκυριών στην Ελλάδα.» *Οικονομικό Δελτίο Τράπεζα της Ελλάδος*, 2009 , Τεύχος 32.
- Παπαγεωργίου, Ανθή Πελλένη -. «Η ελάχιστη εναρμόνιση Οδηγία 2014/14/ΕΕ σχετικά με τις συμβάσεις πίστωσης για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία.» *ΧρηΔικ*, Μάρτιος 2015: 331-340.
- Περάκης, Ευάγγελος. «Η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού και η πρόσφατη Οδηγία για την καταναλωτική πίστη.» *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο (ΧρηΔικ)*, 3 2009: 352-358.
- Πλιάκος, Αστέριος Δ. *Εισαγωγή στο Οικονομικό Δίκαιο - 2η Έκδοση*. Νομική Βιβλιοθήκη , 2021.
- Ρόκας Κ. Νικόλαος, Χρήστος Βλ. Γκόρτσος. *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου , Δημόσιο και Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο*. Νομική Βιβλιοθήκη , 2012.
- Ρούσσης, Δημήτριος. «Το ειδικό δίκαιο εκχώρησης απαιτήσεων.» *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, 2016/ΙΣΤ: 569-579.
- Σιγάλου, Σωτηρία. «Διατραπεζική μεταβίβαση πιστωτικής σχέσης υπό το πρίσμα των διατάξεων του Ν.4354/2015.» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών (ΔΕΕ)*, 3ος 2019: 352-356.
- Τζάκας, Δημήτριος - Παναγιώτης. «Ο ενυπόθηκος δανεισμός σε ημεδαπό νόμισμα μετά τον Ν 4438/2016.» *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο* , 2-3 2017: 229-246.
- Τράπεζα, Ευρωπαϊκή Κεντρική. *bankingsupervision.europa.eu*. 9 2016.
<https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/ssmexplained/html/npl.el.html>.
- Τράπεζα, Ευρωπαϊκή Κεντρική. *Έγγραφο κατευθύνσεων προς τις τράπεζες για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια*. Μάρτιος 2017.
- Τσιαφούτης, Βίκτωρας. «Η νέα διαδικασία της ταχείας διευθέτησης μικροοφειλών , σύμφωνα με το άρθρο 5α του Ν.3869/2010.» *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο*, 9 2015: 171-184.
- Τσολακίδης, Ζαφείριος. «Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια.» *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, 2016 / ΙΣΤ: 641- 651.
- Ψαρουδάκης, Γιώργος. «Η αφερεγγυότητα του μη επιχειρηματία οφειλέτη στο νέο πτωχευτικό δίκαιο.» *ΕΕμπΔ*, 2021: 1-27.
- Ψυχομάνης, Σπυρίδων Δ. «Η προβληματική των " κόκκινων δανείων".» *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, 11 2016: 1327-1333.
- Ψυχομάνης, Σπύρος. *Εγχειρίδιο Τραπεζικού Δικαίου*. Εκδόσεις Σάκκουλα , Αθήνα Θεσσαλονίκη, Β' Έκδοση.

Δικαστικές Αποφάσεις:

- ΤρΕφΘεσ 928/2020 , δημοσιευμένη στο ΔΕΕ 1/2021.
- ΑΠ 65/2017 Δ' Τμήμα
http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=R7OG6P4CΧΗ152N2QJPS5UD3I4RQG3R&apof=65_2017&info=%D0%CF%CB%C9%D4%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%C4 / τελευταία πρόσβαση 10/7/2022.
- ΑΠ 59/2021, ΑΠ 515/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
- Απόφαση C-565/12 P LCL LE CREDIT LYONNAIS κατά Fesih Kalhan , ανάκτηση από: [www. eur-lex.europa.eu](http://www.eur-lex.europa.eu) , τελευταία πρόσβαση 24/7/2022 .
- Ειρ'Αργους 93/2017 , Ειρ'Λαρ 32/2017 , δημοσιευμένες στο ΧρηΔικ τ. 1/2017. (Νομολογία – Ρυθμίσεις Οφειλών Υπερχρεωμένων Φυσικών Προσώπων)
- Ειρ'Αθ 142/2020 , ανακτήθηκε από Τράπεζα Νομικών πληροφοριών Ισοκράτης.
- Ειρ'Πατρών 19/2012 , δημοσιευμένη στο περιοδικό Χρη.Δικ. 1/2014, σελ. 128 – 129.
- ΜΕφ'Λαρ. 84/2020 Εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων εκ δανείων και πιστώσεων – Νομιμοποίηση προς άσκηση αγωγής , δημοσιευμένη ΔΕΕ 8-9/2020 , ΣΕΛ. 998-1001.
- ΜΕφ'Αθ 4593/2019 δημοσιευμένη στο ΔΕΕ 8-9/2020 , σελ. 1026-1031.